

Den Haag

► Onderzoeksrapport

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Bevolkingsprognose

Den Haag 2019

► **Onderzoeksrapport**

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Bevolkingsprognose Den Haag 2019

COLOFON

Uitgave
Gemeente Den Haag
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
november 2019

Druk
Gemeente Den Haag
Intern Dienstencentrum

Inlichtingen
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Richard Vermeulen 070-3534039 / richard.vermeulen@denhaag.nl
Marlies Diepeveen 070 -3535386 / marlies.diepeveen@denhaag.nl

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik van en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

1	Samenvatting	7
2	Veronderstellingen en werkwijze	13
2.1	Vergelijking prognose 2017 en realisatiecijfers	13
2.2	Van verleden naar heden en toekomst.....	15
2.3	Veronderstellingen geboorte, sterfte, migratie en woningvoorraad.....	16
3	Bevolkingsprognose Den Haag	25
3.1	Uitkomst korte termijn (2030) en lange termijn (2040)	25
3.2	Den Haag in perspectief externe prognoses	26
3.3	Ontwikkeling demografische druk	31
3.4	Doelgroepen van beleid	33
3.5	Stadsdeel-, wijk- en buurtprognose (2030)	35
4	Huishoudensprognose Den Haag	39
4.1	Uitkomst korte termijn (2030) en lange termijn (2040)	39
4.2	Huishoudens naar type en leeftijd	40
5	Bevolking naar migratieachtergrond Den Haag	43
5.1	Uitkomst korte termijn (2030)	43
5.2	Migratieachtergrond naar leeftijd	44

VOORWOORD

Met veel genoegen bied ik u deze tweejaarlijkse uitgebreide rapportage aan van de verwachte bevolkingsontwikkeling in Den Haag. In deze bevolkingsprognose 2019 wordt op stedelijk niveau een doorkijk gegeven naar de bevolkingsontwikkeling tot 2040.

Tot 2030 geeft de prognose inzicht in de demografische effecten van de (door DSO) verwachte woningbouwproductie. Deze prognose tot 2030 geeft niet alleen inzicht in de bevolkingsontwikkeling op stedelijk niveau maar ook op het niveau van buurten, wijken en stadsdelen.

Dit inzicht op een lager schaalniveau is relevant voor de beleidsvelden, zoals economie, mobiliteit en wonen. Deze prognose vormt een belangrijke onderbouwing en bouwsteen voor beleidsontwikkeling, zoals in relatie tot de woningbehoefte, de zorgvraag van ouderen, de ontwikkeling van de groep werkzoekenden en de groei van de mobiliteit.

Naast de beleidsvelden binnen stedelijke ontwikkeling is de prognose ook gemeentebreed van waarde, zoals de opgestelde leerlingenprognose waarvoor de bevolkingsprognose de basis vormt. Ook is de bevolkingsprognose gebruikt bij een onderzoek naar de toekomstige behoefte aan sportfaciliteiten in de stad en vormt het input voor het maken van een model voor de toekomstige WMO-behoefte.

Gezien de dynamische ontwikkelingen in deze steeds drukker wordende stad, is kennis en inzicht in de omvang en samenstelling van de bevolking van grote betekenis voor het gemeentelijk beleid en gemeentelijke dienstverlening. Om tijdig op veranderingen in te kunnen spelen is voortschrijdend jaarlijks inzicht nodig in hoe de bevolking zich in de nabije en verdere toekomst ontwikkelt en van samenstelling verandert. Ook bedrijven en particuliere instellingen in de stad baseren hun investeringen en strategische keuzes (mede) op deze inzichten.

De uitkomsten van de bevolkingsprognose 2019 zijn beschreven in het voorliggend rapport en beschikbaar gesteld via Den Haag in Cijfers (www.denhaag.buurtmonitor.nl). Ik hoop en verwacht u met deze publicatie en met Den Haag in Cijfers een toegankelijke bron met relevante basisinformatie over de bevolkingsontwikkeling van Den Haag aan te bieden.

Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Algemeen directeur
Ronald Nomes

1

SAMENVATTING

Bevolking continu toegenomen

De afgelopen jaren is de Haagse bevolking flink gegroeid. De dynamiek van de Haagse bevolking is sterk en neemt toe. Het aantal inwoners is ook tijdens de crisis onverminderd toegenomen, een periode waarin minder woningen werden toegevoegd aan de woningvoorraad.

De groei in Den Haag wordt vooral veroorzaakt door natuurlijke groei en een positief buitenlands migratiesaldo. De laatste jaren vestigen zich er steeds meer mensen vanuit het buitenland, terwijl het vertrek nauwelijks toeneemt. In de afgelopen vijf jaar groeide de Haagse bevolking gemiddeld met bijna 5.900 personen per jaar. De natuurlijke groei zorgde jaarlijks voor een groei van gemiddeld bijna 2.400 inwoners en de buitenlandse migratie voor gemiddeld ruim 5.200 extra inwoners. Tijdens de crisisjaren 2009 en 2010 vertrokken tijdelijk minder mensen uit Den Haag naar een woonplaats elders in Nederland met als gevolg een kortstondig positief binnenlands migratiesaldo. Na 2010 neemt de dynamiek van de binnenlandse migratie toe met als gevolg een jaarlijks licht en oplopend negatief binnenlandsmigratiesaldo van 1.400 personen over de afgelopen vijf jaar. Inmiddels is de Haagse bevolking verder gegroeid tot 539.040 inwoners per 1 januari 2019.

Toekomst: groei zet door

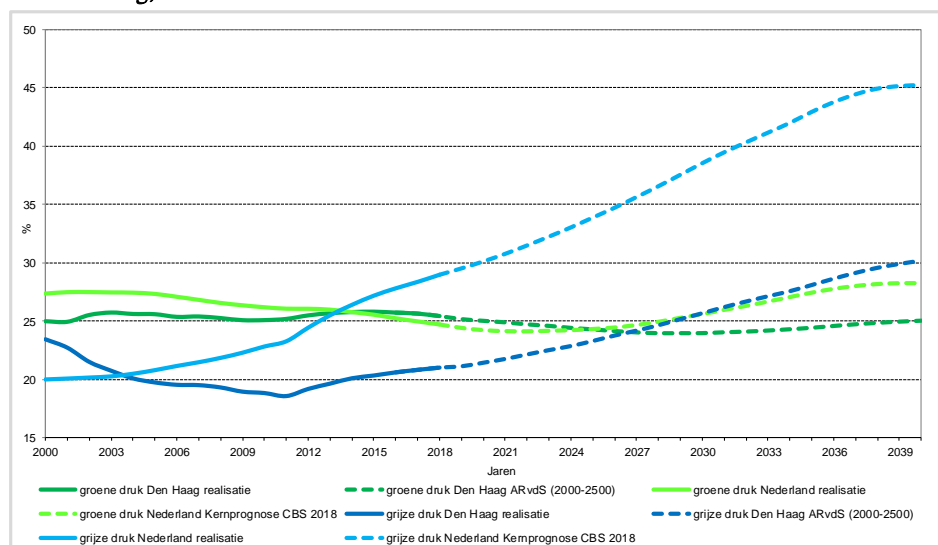
De Haagse bevolking blijft naar verwachting groeien. Op de korte termijn - tot 2030 - groeit de Haagse bevolking met 11,8% naar 595.000 inwoners. Op de langere termijn - tot 2040 - groeit de Haagse bevolking door naar 605.000 tot 629.000 inwoners. De grens van 600.000 inwoners zal naar verwachting bereikt worden in de periode 2034-2039.

Bij deze prognose is een kanttekening op zijn plaats. Net als de groei in de afgelopen jaren is deze verwachte toekomstige groei geen vanzelfsprekendheid. Een - impliciete - randvoorwaarde is dat in de Randstad, zoals landelijke prognoses nu aangeven, voldoende bevolkingspotentieel blijft bestaan. En ook dat Den Haag zelf werkgelegenheid, opleidingen, voorzieningen en aantrekkelijke en concurrerende woningen en woonmilieus blijft bieden.

Het aantal baby's en peuters, kleuters en leerlingen in het basis- en vervolgonderwijs groeit op zowel de korte termijn tot 2030 als op de lange termijn tot 2040 minder sterk dan de gemiddelde groei van de Haagse bevolking. Het zijn namelijk vooral de oudere leeftijdsgroepen die sterker dan gemiddeld groeien. Uitzondering hierop zijn de jongeren van 20 tot 29 jaar die op de korte termijn nog bovengemiddeld toenemen. Daarentegen wordt op de korte termijn een daling verwacht van het aantal hoogbejaarden van 85 jaar en ouder, maar op de lange termijn zal ook deze leeftijdscategorie bovengemiddeld groeien.

In Den Haag blijft de groene druk, ofwel de verhouding tussen jongste leeftijdsgroep en de potentiële beroepsbevolking nagenoeg constant tot 2040. De grijze druk, die de verhouding weergeeft tussen ouderen en de potentiële beroepsbevolking, stijgt in Den Haag van 21% in 2018 naar 25,2% in 2030, om vervolgens verder toe te nemen naar ca. 30% in 2040. In Nederland is de grijze druk veel hoger en neemt zowel de groene druk als grijze druk sterker toe. Den Haag blijft, ook in de toekomst, een relatief jonge bevolkingsopbouw hebben (figuur 1).

Figuur 1 Ontwikkeling demografische druk Den Haag en Nederland; realisatie en toekomstige ontwikkeling, 2000-2040

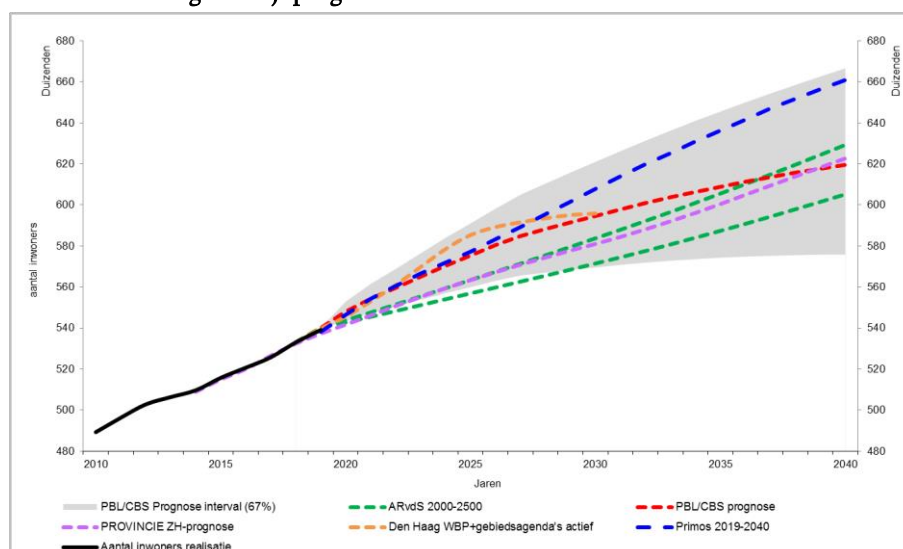

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en Nederland (CBS), bevolkingsprognose Den Haag 2019, kernprognose CBS 2018

Externe prognoses

Naast de Haagse prognoses zijn er drie externe prognoses (figuur 2) die een uitspraak doen over de toekomstige bevolkingsontwikkeling van Den Haag. Dit zijn de PRIMOS-prognose van ABFresearch, de PBL/CBS-prognose en de provinciale prognose Zuid-Holland. Elke prognose heeft zijn eigen invalshoek of uitgangspunten waarvoor de prognose is opgesteld. Tot 2040 laten alle externe prognoses een groei van de Haagse bevolking zien. De prognose van PBL/CBS laat ten opzichte van 2018 voor Den Haag tot 2040 een groei zien van bijna 87.000 mensen. De PRIMOS-prognose laat de Haagse bevolking het sterkst groeien: zij voorspellen voor 2040 een toename van 128.000 mensen. De prognose van PBL/CBS en van de provincie Zuid-Holland vallen binnen de marges van de Haagse prognose die in samenhang met de bandbreedte van het gehanteerde bouwprogramma (ARvdS) - op een groei van het inwonertal tussen 72.000 en 96.000 uitkomt. De PRIMOS-prognose ligt daar dus een stuk boven. Voor alle prognoses geldt dat deze vallen binnen de onzekerheidsmarges die PBL/CBS publiceren. Dit betekent dat alle prognoses, volgens PBL/CBS, een waarschijnlijke uitkomst hebben.

Figuur 2 Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens meest recente verschillende langetermijnprognoses

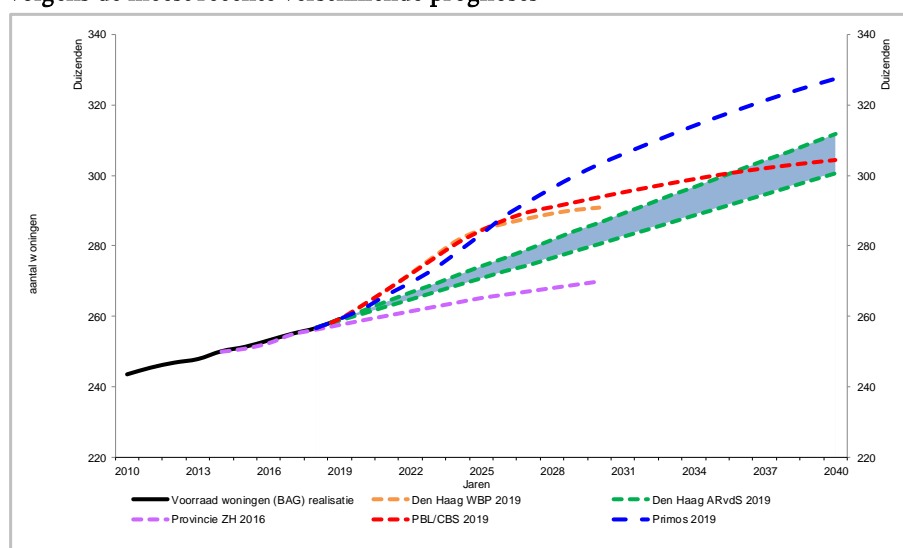

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 (WPB/ARvdS-variant), PBL/CBS 2019, Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

Woningvoorraadontwikkeling

Voor de langetermijnprognose is het ambitieprogramma van de Haagse ARvdS het uitgangspunt. In de ARvdS-variant neemt het aantal woningen tot 2040 toe met 44.000 tot 55.000 woningen, gemiddeld tussen 2.000 en 2.500 woningen per jaar (figuur 3). De PBL/CBS-prognose laat een groei zien van 48.000 woningen, gemiddeld ruim 2.100 woningen per jaar. De PRIMOS-prognose gaat uit van een veel grotere groei van 71.000 woningen, gemiddeld ruim 3.200 woningen per jaar.

Figuur 3 Ontwikkeling van de woningvoorraad voor Den Haag; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens de meest recente verschillende prognoses

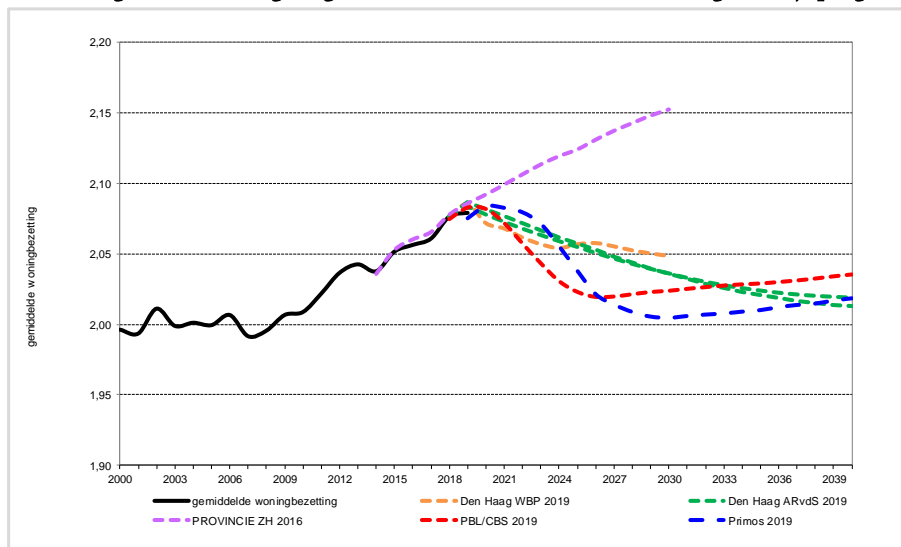

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 (WPB/ARvdS-variant), Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

De gemiddelde bruto woningbezetting is in Den Haag per 1-1-2019 2,08 personen per woning. Vanaf 1951, toen er gemiddeld nog bijna 4 personen in één woning woonden, is er

sprake van een jaarlijkse neerwaartse trend wat betreft de gemiddelde woningbezetting. Sinds 2008 is deze trend omgebogen naar een opwaartse trend. De verschillende prognoses laten voor de gemiddelde woningbezetting, als resultante van de geprognosticeerde bevolking en woningvoorraad, een verschillende ontwikkeling zien (figuur 4). Afgezien van de prognose van de Provincie Zuid-Holland, laten de overige prognoses allemaal een daling zien van de gemiddelde woningbezetting. Volgens de Haagse prognoses die rekening houden met het gehanteerde bouwprogramma (ARvdS) is dat een gestage daling vanaf nu. Volgens de PRIMOS-prognose blijft de gemiddelde woningbezetting de komende jaren hetzelfde en zet er daarna een flinke daling in. De prognoses van PBL/CBS tot slot verwachten op korte termijn een flinke daling in de gemiddelde woningbezetting en vanaf 2025 een stabilisering en lichte stijging.

Figuur 4 Ontwikkeling van de bruto gemiddelde woningbezetting voor Den Haag; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens meest recente verschillende langetermijnprognoses

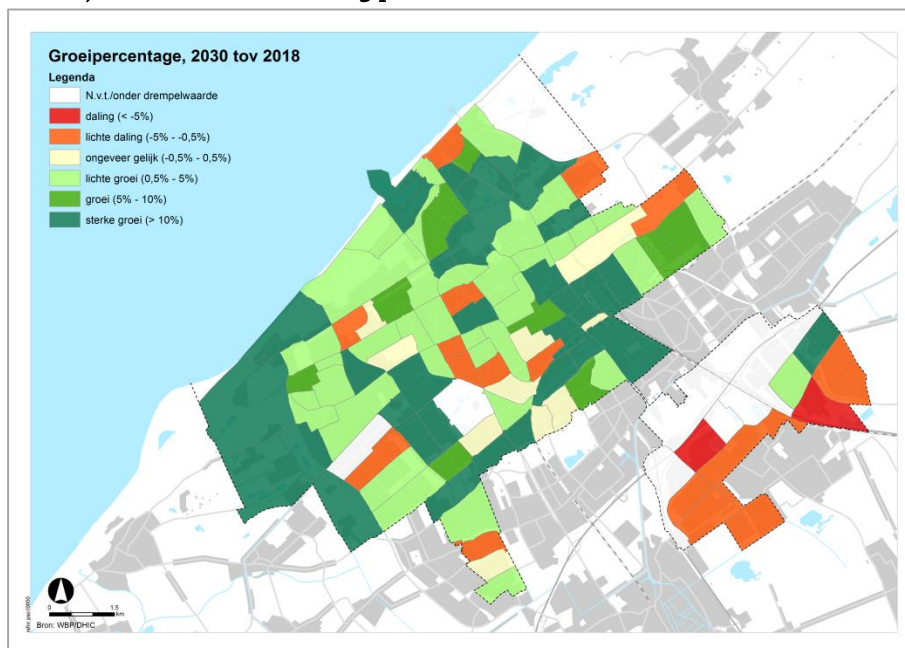

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 (WPB/ARvdS-variant), PBL/CBS 2019, Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

Stadsdeel-, wijk- buurtprognose

De betekenis en kracht van de kortetermijnprognose, de woningbouwprogrammering (WBP) tot 2030 is dat deze uitspraken doet op het schaalniveau van buurten, wijken en stadsdelen. Het stadsdeel Laak groeit tot 2030 met 50,4% naar verhouding het meest, gevolgd door het stadsdeel Haagse Hout (23%), stadsdeel Loosduinen (14,8%), stadsdeel Scheveningen (9,8%), stadsdeel Escamp (7,4%), stadsdeel Centrum (6,8%) en stadsdeel Segbroek (2,7%). Alleen het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg heeft een licht dalende bevolkingsomvang (-0,7%). Dit geldt ook voor de meeste Vinex-buurten.

Figuur 5 Groeicijfers inwonertal Den Haag per buurt, 2018-2030

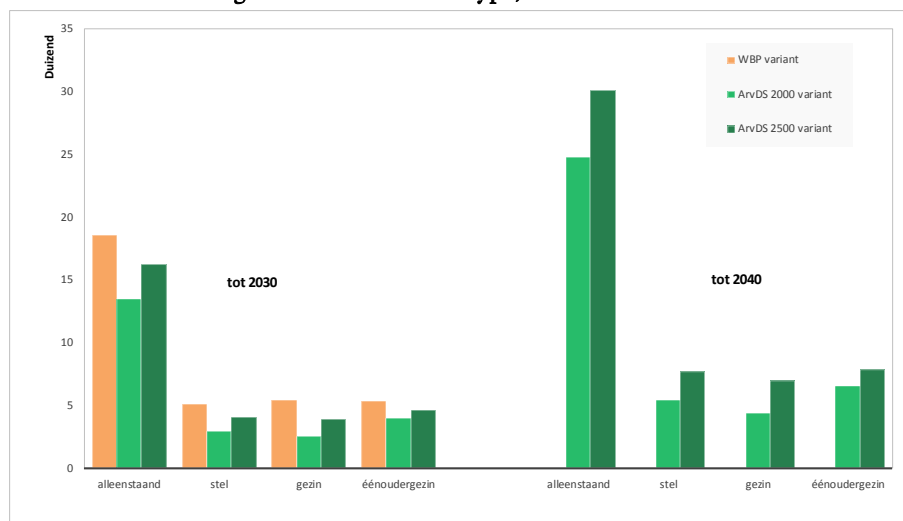
Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2019 (WBP-variant)

Huishoudens

Het aantal huishoudens in Den Haag zal op basis van de kortetermijnprognose (WBP-variant) stijgen van 264.909 in 2018 naar 299.189 in 2030, een groei van ruim 34.000 huishoudens (12,9%). Op basis van de langetermijnprognose (ARvdS2000/2500-variant) zal het aantal huishoudens tot 2030 toenemen met bijna 23.000 tot bijna 29.000 huishoudens (8,6% tot 10,9%), terwijl tot 2040 het aantal huishoudens groeit met ruim 41.000 tot 52.500 huishoudens (15,5% tot 19,8%). De PRIMOS-prognose voorziet een flinke groei van bijna 61.000 huishoudens in 2040 (23,3%) en de PBL/CBS-prognose een groei van 38.200 huishoudens (14,6%). Als gevolg van individualisering en vergrijzing neemt de gemiddelde huishoudensgrootte af en stijgt het aantal huishoudens sterker dan de bevolking.

De groei van het aantal huishoudens (figuur 6) wordt dan ook voor een belangrijk deel veroorzaakt door de toename van het aantal éénpersoonshuishoudens. De ontwikkeling van het aantal huishoudens verschilt naar leeftijd van het hoofd van het huishouden. Tot 2030 neemt bij bijna alle leeftijdsgroepen het aantal huishoudens toe, een uitzondering hierop is de leeftijdsgroep tussen 45-54 jaar. De grootste groei doet zich voor bij de leeftijdsgroep 75+.

Figuur 6 Toename aantal Haagse huishoudens naar type; 2018-2030 en 2018-2040

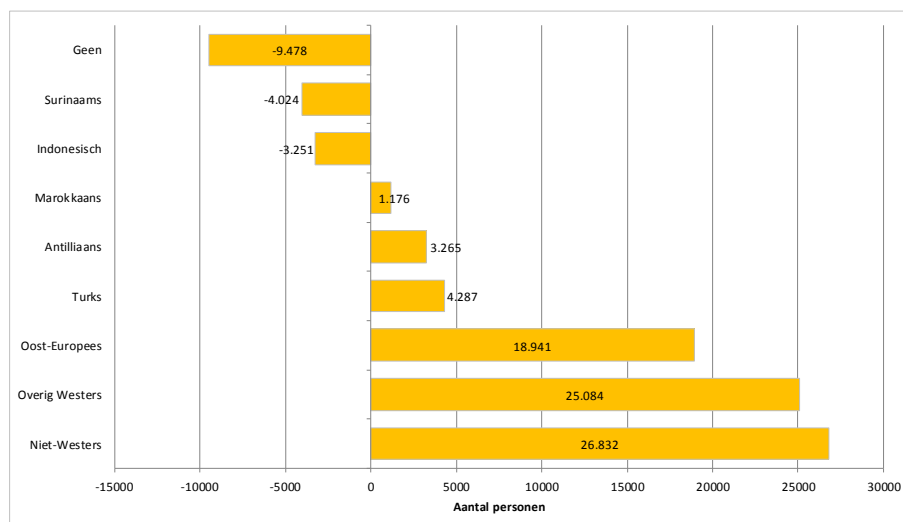

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 (WPB/ARvDS-variant)

Migratieachtergrond

Tot 2030 neemt het aantal Hagenaars met een Nederlandse achtergrond af. Hetzelfde geldt voor de bevolkingsgroepen met een Surinaamse en Indonesische migratieachtergrond. De bevolkingsgroepen met een Marokkaanse, Antilliaanse en Turkse migratieachtergrond groeien minder sterk, terwijl alle overige groepen met een migratieachtergrond sterk toenemen in aantal.

Figuur 7 Absolute ontwikkeling bevolkingsgroepen naar migratieachtergrond Den Haag, 2030 t.o.v. 2018

Bron: bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

2

VERONDERSTELLINGEN EN WERKWIJZE

De afdeling Programmamanagement, Strategie en Onderzoek (PSO) van de Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) van de gemeente Den Haag, maakt jaarlijks een bevolkingsprognose en stelt om het jaar daar een rapportage over op. Het maken van een nieuwe prognose begint met het vergelijken van de vorige prognose

met de werkelijke ontwikkelingen: hoeveel wijken deze af en zijn deze verschillen te verklaren door veranderingen in geboorte, sterfte, migratie of woningbouw? Inzicht in deze verschillen wordt gebruikt om de veronderstellingen voor de nieuwe prognose aan te passen.

In paragraaf 2.1 wordt op hoofdlijnen ingegaan op de verschillen tussen de bevolkingsprognose uit het verleden en de werkelijke demografische ontwikkelingen. Een uitgebreide monitoring van de bevolkingsprognoses uit het verleden staat beschreven in bijlage I.

In paragraaf 2.2 wordt de ontwikkeling van de Haagse bevolking beschreven vanuit een historisch perspectief: waardoor is de bevolkingsgroei of -krimp in het verleden veroorzaakt? In paragraaf 2.3 worden de gebruikte veronderstellingen nader beschreven en toegelicht. Voor een goed begrip en juiste interpretatie van de prognose is het raadzaam om daar kennis van te nemen omdat de veronderstellingen in hoge mate de uitkomsten bepalen.

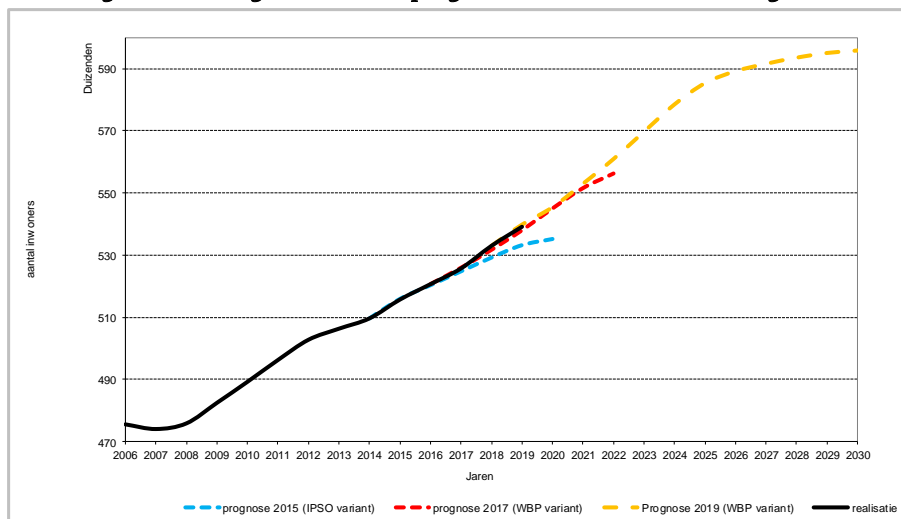
Het doel van de bevolkingsprognose is om op basis van actuele kennis een zo reëel mogelijke inschatting te maken van de toekomstige bevolking. Voor de veronderstellingen die bij een prognose gebruikt worden, geldt dat trends uit het verleden worden doorgetrokken naar de toekomst. Het model dat voor de gemeentelijke prognose is gebruikt (GBPRO) is dan ook te typeren als een trendmodel waarbij de toekomst wordt berekend met een cohort-componenten model. De bevolking in de toekomst wordt bepaald door de componenten geboorte, sterfte en migratie te salderen met de omvang van de bevolking het jaar daarvoor. Door dit proces voor elk toekomstig jaar opnieuw te doorlopen kan de toekomstige bevolking steeds verder in de tijd berekend worden. Een gedetailleerde uitleg over de werking van het GBPRO model staat beschreven in bijlage I.

2.1 VERGELIJKING PROGNOSE 2017 EN REALISATIECIJFERS

De afgelopen jaren is de Haagse bevolking flink gegroeid (figuur 2.1). De dynamiek van de Haagse bevolking is sterk en neemt toe (zie pag.7). Het aantal inwoners is onverminderd toegenomen, ook tijdens de crisis, een periode waarin er minder woningen werden toegevoegd aan de woningvoorraad en minder werd verhuisd.

De kortetermijnprognose van 2017 (WBP-variant) voorspelde dat Den Haag in 2019 bijna 538.033 inwoners zou tellen. In werkelijkheid telt de gemeente op 1 januari 2019 539.040 inwoners, een afwijking van 0,2%.

Figuur 2.1 Bevolkingsontwikkeling; realisatie en prognose 2015, 2017 en 2019 vergeleken, 2006-2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2015 IPSO-variant, WBP-variant 2017 en 2019, realisatie Den Haag in Cijfers

De groei in Den Haag is in de afgelopen jaren vooral veroorzaakt door natuurlijke groei¹ en een positief buitenlands migratiesaldo² (figuur 2.2). Jaarlijks vestigen zich er steeds meer mensen vanuit het buitenland, maar neemt tegelijkertijd ook het vertrek toe. Gemiddeld zorgt de buitenlandse migratie de afgelopen vijf jaar jaarlijks voor bijna 5.300 extra inwoners in Den Haag. In 2018 zorgde de buitenlandse migratie voor een groei van ruim 6.900 inwoners. Ook de natuurlijke groei draagt bij aan de groei van de Haagse bevolking, maar is de afgelopen jaren wel minder groot geworden. Gemiddeld zorgt de natuurlijke groei de laatste vijf jaar voor een jaarlijkse toename van de Haagse bevolking met bijna 2.400 inwoners.

In 2018 zorgde de natuurlijke groei voor een aanwas van de Haagse bevolking met circa 2.050 inwoners. Tijdens de crisisperiode vertrokken er minder Hagenaars naar een gemeente elders in Nederland. In de jaren 2009 en 2010 leidde dit tot een positief binnenlands migratiesaldo³. Na 2010 neemt de dynamiek van de binnenlands migratie weer toe met meer binnenlandse vestigers en vertrekkers. Per saldo leidt dit tot een licht negatief binnenlands migratiesaldo.

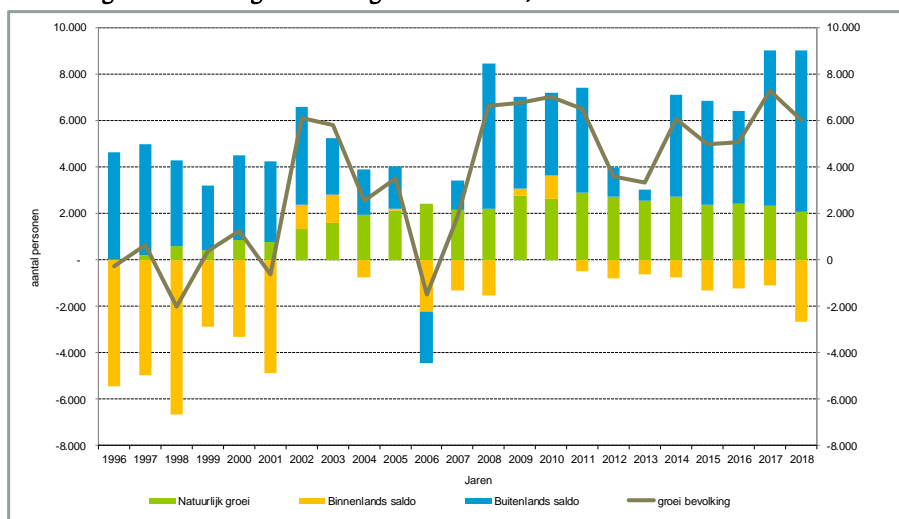
De afgelopen 5 jaar zorgde het binnenlands migratiesaldo gemiddeld voor een afname van de Haagse bevolking met 1.400 personen. In 2018 zorgde het binnenlands migratiesaldo voor een afname van de bevolking met ruim 2.600 personen. In de periode 2014-2018 groeide de Haagse bevolking gemiddeld per jaar met bijna 5.900 personen. In 2018 is de bevolking gegroeid met ruim 6.000 personen.

¹ Verschil tussen geboorte en sterfte

² Verschil tussen immigratie en emigratie

³ Verschil tussen vestigers vanuit een Nederlandse gemeente en vertrekkers naar een Nederlandse gemeente

Figuur 2.2 Bevolkingsontwikkeling Den Haag naar oorzaak, 1996-2018

Bron: Den Haag in Cijfers en mutatiestatistiek DPZ

2.2 VAN VERLEDEN NAAR HEDEN EN TOEKOMST

Verleden tot heden: groei, krimp en weer groei

Den Haag groeide tussen 1800 en 1960, met uitzondering van de Tweede Wereldoorlog, van een bescheiden stad met 40.000 inwoners rond 1800, via een stad met 200.000 inwoners rond 1900 naar een stad met ruim 600.000 inwoners rond 1960. Door het ruimtelijke beleid van de groeikernen, demografische processen en ruimtegebrek daalde het aantal inwoners in Den Haag van 600.000 inwoners in 1960 naar iets meer dan 440.000 inwoners eind jaren '90. Door de druk op de woningmarkt in de Randstad, de brede herwaardering door woonconsumenten van de stad als aantrekkelijke woonplek, de grenswijziging in 2002 en de mede daardoor gerealiseerde forse woningproductie binnen de gemeentegrenzen is de bevolking van Den Haag sinds het begin van deze eeuw weer toegenomen. De 500.000e inwoner in Den Haag, werd in augustus 2011 in de stad verwelkomd. Op 1 januari 2019 stonden er 539.040 Hagenaars ingeschreven in de BRP⁴ van de gemeente Den Haag.

Toekomst: groei zet door

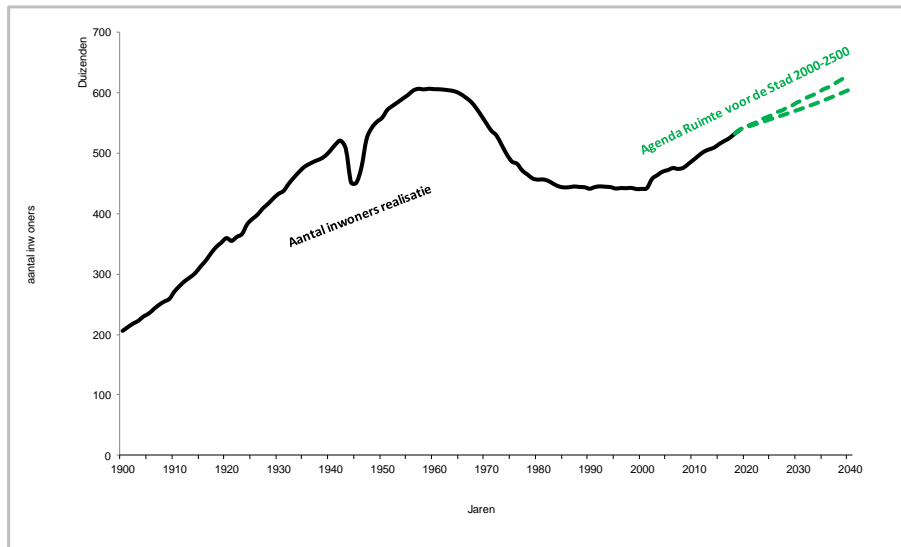
De groei van de Haagse bevolking zet zich de komende jaren en naar verwachting ook op langere termijn door. De mate waarin wordt voor een belangrijk deel bepaald door de toename van de woningvoorraad en van de verwachte binnen- en buitenlandse migratie. Op basis van de huidige verwachtingen groeit de bevolking tot 2025 door naar ca. 585.000 inwoners. In 2030 telt de Haagse bevolking op basis van het lopend bouwprogramma aangevuld met actieve plannen uit de gebiedsagenda's (WBP-scenario) 596.000 inwoners.

Ervan uitgaande dat vanaf 2030 de planvoorraad op het gewenste niveau van het gehanteerde bouwprogramma (ARvdS) en de Haagse Woonvisie ligt, groeit de bevolking op de lange termijn verder door naar 605.000 tot 629.000 inwoners in 2040. Volgens deze varianten, zal de grens van 600.000 inwoners bereikt worden in de periode 2034-2039. De kortetermijn-variant laat de Haagse bevolking veel sneller groeien doordat er in korte tijd veel woningen worden

⁴ Basisregistratie Personen (BRP)

toegevoegd aan de woningvoorraad. Naar verwachting zal de grens van 600.000 inwoners volgens deze variant bereikt kunnen worden vanaf 2031.

Figuur 2.3 Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en prognoses 2019, 1900-2040

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 ARvdS-variant

Bij deze prognose en scenario's hoort de kanttekening dat de verwachte groei geen automatisme is. Een belangrijke randvoorwaarde is dat er in de Randstad voldoende bevolkingspotentieel blijft bestaan. Volgens de landelijke prognoses, die in de volgende paragraaf worden belicht, wordt aan deze randvoorwaarde voldaan: op regionaal niveau blijft ook op langere termijn voldoende bevolkingspotentieel aanwezig om door te (kunnen) groeien. De tweede randvoorwaarde is dat Den Haag zelf werkgelegenheid, opleidingen, voorzieningen en aantrekkelijke en concurrerende woningen, woonmilieus en voorzieningen blijft bieden.

2.3 VERONDERSTELLINGEN GEBOORTE, STERFTE, MIGRATIE EN WONINGVOORRAAD

De aannames omtrent toekomstige demografische ontwikkelingen worden in belangrijke mate gebaseerd op de ontwikkelingen in het verleden. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar het Haagse verleden maar ook naar historische reeksen van Nederland. Hieronder worden per demografische component de gebruikte veronderstellingen bij de prognose toegelicht en beschreven.

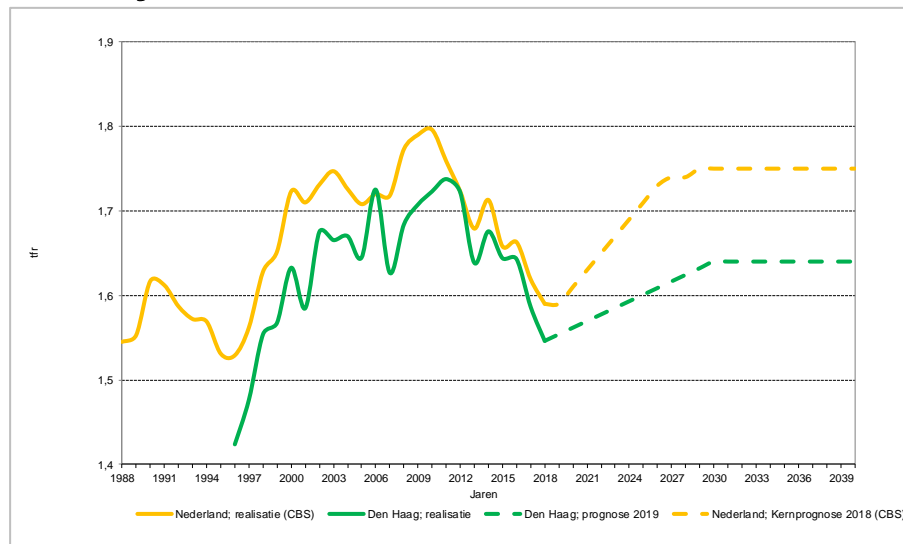
Geboorte

Zowel in Nederland als in Den Haag is sinds 2010 een duidelijke daling in het aantal geboorten te zien. Dit komt omdat er per vrouw minder kinderen worden geboren. In 2010 was het vruchtbaarheidscijfer (aantal kinderen per vrouw) in Nederland 1,8 en in 2018 1,6. In Den Haag is het vruchtbaarheidscijfer in dezelfde periode gedaald van 1,72 naar 1,55 (figuur 2.4). De daling van het vruchtbaarheidscijfer leek samen te hangen met de economische crisis. Vanaf 2015 herstelt de economische conjunctuur maar het vruchtbaarheidscijfers blijft dalen. Ook in 2018 lijkt het vruchtbaarheidscijfer zowel in Nederland als in Den Haag verder te zijn gedaald. Het CBS heeft het vruchtbaarheidscijfer bij de Kernprognose 2018 dan ook verder

naar beneden bijgesteld, maar blijft verwachten dat deze op termijn weer op gaat lopen naar 1,75 kinderen per vrouw.

In de bevolkingsprognoses 2019 van Den Haag is het vruchtbaarheidscijfer eveneens naar beneden bijgesteld en is de verwachting dat deze gaat oplopen naar 1,64, het vruchtbaarheidscijfer in Den Haag van voor de VINEX-periode (figuur 2.4)

Figuur 2.4 Ontwikkeling totale vruchtbaarheidscijfer Den Haag en Nederland, realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Den Haag in Cijfers, CBS Kernprognose 2018 , bevolkingsprognose Den Haag 2019

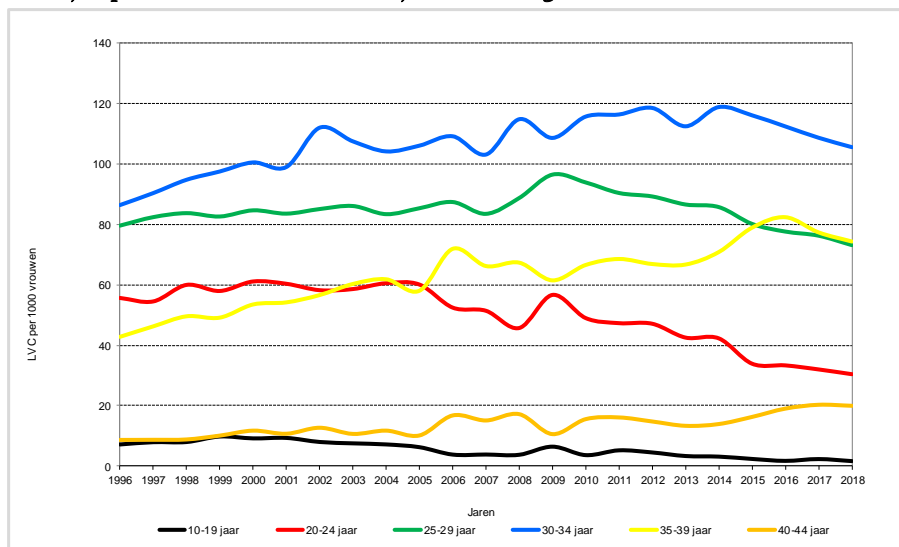
De consequenties van de dalende vruchtbaarheidscijfer voor de bevolkingsprognose van Den Haag is dat naar verwachting in de toekomst minder kinderen geboren gaan worden. Een vergelijking maakt dit duidelijk; de langetermijnprognose (ARvdS2500) van 2019 voorspelt 4.400 minder geboorten in de periode 2019-2030 en bijna 7.000 minder geboorten in de periode 2019-2040 dan de langetermijnprognose (ARvdS2500) van 2017. Dit is een gevolg van de dalende vruchtbaarheidscijfers.

Volgens het CBS moet de oorzaak van het uitstellen van de kinderwens van jonge vrouwen worden gezocht in een aantal factoren zoals de flexibilisering van de arbeidsmarkt met minder vaste banen, het feit dat het voor de huidige jongere generatie moeilijker is om woonruimte te vinden door gestegen huurprijzen, minder toegankelijke sociale huurvoorraad en strengere regels voor het verkrijgen van een hypotheek. Desondanks is de verwachting dat deze groep jonge vrouwen uiteindelijk, ondanks het uitstel, evenveel kinderen gaat krijgen als de eerdere cohorten.

Dit effect van het uitstellen van het krijgen van kinderen komt naar voren als gekeken wordt naar leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers. Uit figuur 2.5 komt naar voren dat de vruchtbaarheidscijfers voor de leeftijdsgroepen 20-24, 25-29 en 30-34 jaar dalen sinds de crisis, terwijl de vruchtbaarheidscijfers voor de 35-39 en 40-44 jarigen in eerste instantie stijgt, maar ook hier valt recent een daling waar te nemen.

Voor de stad Den Haag geldt specifiek dat naast het uitstellen van de kinderwens de toegenomen vrouwelijke studentenpopulatie ook een oorzaak kan zijn van de geconstateerde daling in het vruchtbaarheidscijfer.

Figuur 2.5 Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfer Den Haag, 1996 -2018

Bron: Den Haag in Cijfers

Voor de Haagse prognose wordt gerekend met de laatst bekende totale vruchtbaarheidscijfer (TFR) van 2018. Deze waarde is beduidend lager dan de TFR-waarde van Den Haag van voor de VINEX periode (1,64), een periode waarin veel woningen voor huishoudens in de (pré)gezinsfase zijn toegevoegd. Voor de toekomstige ontwikkeling wordt bij de Haagse prognosevarianten verondersteld dat de TFR waarde oploopt naar de 1,64 van voor de VINEX periode.

Sterfte

De afgelopen vijf jaar schommelt het aantal sterfgevallen in Den Haag rond de 4.200 sterfgevallen per jaar. Na een sterke daling van het aantal sterfgevallen in de periode 1999-2009, was dit de afgelopen jaren stabiel maar lijkt het nu weer wat op te lopen. De stabiele periode met lage sterftecijfers valt op omdat de totale bevolking in Den Haag de afgelopen jaren sterk is gegroeid. Dit betekent dat de sterftekansen de afgelopen jaren zijn gedaald en de levensverwachting is gestegen.

Oorzaak hiervan is dat Den Haag relatief weinig ouderen heeft van 65 jaar en ouder. Dit leeftijdscohort heeft Den Haag in de jaren '80 verlaten. Het aantal 65+ is in Den Haag tot 2011 afgenomen en steeg daarna sterk. Ditzelfde geldt voor de 75+ groep die in omvang tot 2013 afnam om daarna weer toe te nemen.

In de toekomst zal het sterftecijfer weer gaan toenemen door de vergrijzing van de Haagse bevolking. Ook landelijk is dit de verwachting, ondanks de stijging van de levensverwachting en daling van de sterftekansen. Er zijn nu eenmaal meer ouderen.

Het CBS verwacht dat de sterftekansen in de toekomst blijven dalen. Bij de Kernprognose 2018 van het CBS is de veronderstelling dat de levensverwachting van mannen stijgt naar 86 jaar en voor vrouwen naar 90 jaar in 2060. Voor mannen is dit vergeleken met de CBS Bevolkingsprognose 2017 0,4 jaar lager en voor vrouwen 0,2 jaar hoger. Ondanks dat de sterftekansen dalen zal in de toekomst het aantal overleden personen stijgen, er zijn nu eenmaal meer ouderen. Landelijk neemt het aantal sterfgevallen toe van 153.000 in 2018 naar 196.000 in 2040.

Voor de Haagse bevolkingsprognoses is rekening gehouden met de door het CBS geprognosticeerde daling van de toekomstige sterftekansen. Dit is gedaan door de toekomstige

sterftetekansen voor mannen en voor vrouwen in Den Haag te laten dalen met de ontwikkeling zoals deze te zien is in de CBS-prognose. Ook voor Den Haag zal het aantal sterfgevallen in de toekomst stijgen door de vergrijzing, toch blijft Den Haag ook in de toekomst een lager sterftecijfer houden vergeleken met Nederland. Dit ligt voor de hand omdat ook in de toekomst Den Haag, vergeleken met Nederland, een relatief jonge bevolking heeft. In Den Haag stijgt volgens de langetermijnprognose 2019 (ARvdS) het aantal sterfgevallen van 4.300 in 2018 naar 5.800 in 2040.

Figuur 2.6 Sterftecijfers per 1.000 inwoners Den Haag en Nederland, realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Den Haag in Cijfers, CBS Kernprognose 2018 , bevolkingsprognose Den Haag 2019

Immigratie en emigratie

Zowel in Nederland als in Den Haag vertoont het migratiesaldo, het verschil tussen immigratie en emigratie, een weinig constant beeld. Wel is duidelijk dat het patroon dat waargenomen wordt voor het migratiesaldo van Nederland herkenbaar is in het migratiesaldo van Den Haag (figuur 2.7). Vestiging vanuit en vertrek naar het buitenland wordt vooral beïnvloed door (inter)nationale economie, politieke omstandigheden en landelijk en Europees migratiebeleid. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat gezinsvorming of gezinshereniging de belangrijkste reden is voor immigratie, dit ondanks de recentelijk toegenomen asiëlmigratie en de arbeidsmigratie.

Immigratie wordt niet of nauwelijks gestuurd door het woningaanbod. Voor Den Haag geldt dat het oplopend buitenlands migratiesaldo sinds 2008 sterk wordt veroorzaakt door een toename van migranten uit de Midden-en Oost-Europese landen (zie verder bijlage I Monitoring, Methodiek en Parameters bevolkingsprognose 2019).

Voor de bevolkingsprognose van Den Haag wordt verondersteld dat de immigratie in de toekomst gelijk is aan 7,8% van de landelijke immigratie en dat de emigratie gelijk is aan 7,5% van de toekomstige landelijke emigratie. Deze cijfers zijn gebaseerd op het historisch gemiddelde van de afgelopen 10 jaar.

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat immigranten uit andere EU-landen met 39% de grootste groep vormen, gevolgd met 21% door immigranten met een Aziatische achtergrond, met 15%

vormen de groep immigranten geboren in Nederland de 3e groep. Deze laatste groep zijn in Nederland geboren en eerder geëmigreerd en keren weer terug naar Nederland.

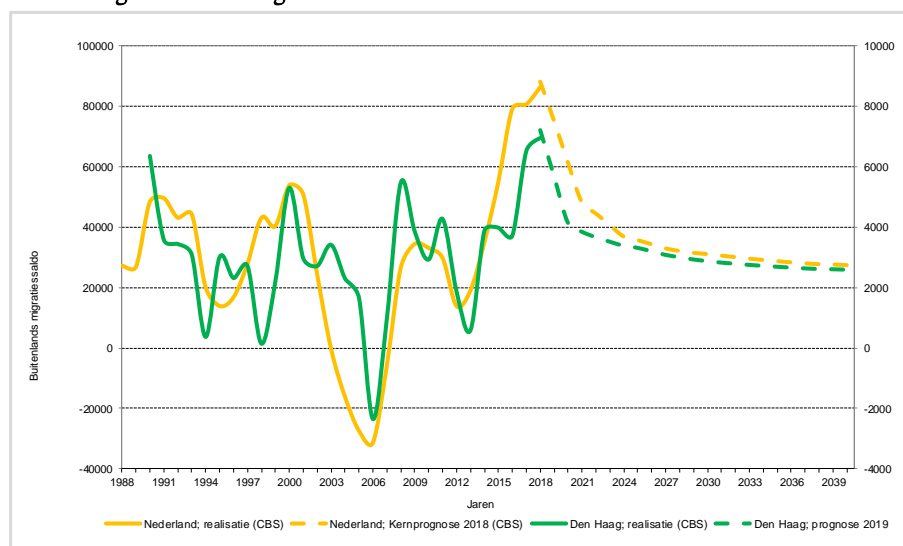
In de afgelopen jaren is de immigratie in Nederland sterk toegenomen als gevolg van de stroom asielzoekers afkomstig uit landen als Afghanistan, Eritrea, Irak, Iran en Syrië. Het aantal asielmigranten is sterk gestegen van gemiddeld 2.600 in de periode 2004-2008 tot 24.300 in de periode 2014-2016. Vanaf 2016 is het aantal eerste asielverzoeken sterk teruggelopen en recentelijk daalt ook het aantal nareizigers.

Het CBS heeft bij de Bevolkingsprognose van 2017 het aantal immigranten onderschat waardoor voor de Kernprognose 2018 verondersteld wordt dat er op de lange termijn 10.000 extra immigranten komen. De Kernprognose 2018 veronderstelt dat het aantal immigranten zal afnemen van 241.000 in 2018 tot 226.000 in 2021 om vervolgens licht te stijgen tot 232.000 vanaf 2030. De toegenomen immigratie laat zich volgens het CBS voor een deel verklaren door de economische groei, en daarmee de toegenomen vraag naar arbeid in Nederland. Het aantal vacatures is in 2017 en 2018 sterk toegenomen terwijl tegelijkertijd de werkloze beroepsbevolking is gedaald. Het CBS verwacht dat extra immigratie door de vraag naar arbeid tijdelijk zal zijn.

Bij de bevolkingsprognose van 2017 van het CBS werd de emigratie in 2017 onderschat terwijl in 2018 deze werd overschat. Het CBS verwacht dat deze afwijkingen niet structureel zijn en verwacht bij de Kernprognose van 2018 dat emigratie ook iets hoger zal uitvallen; immers veel immigranten verblijven kort in Nederland; meer immigratie leidt tot meer emigratie. De verwachting is dan ook dat op de lange termijn er 8.000 extra emigranten zijn. Voor de Kernprognose betekent dit dat het aantal emigranten oploopt tot 201.000 in 2030 en 208.000 voor de lange termijn.

Het CBS verwacht dat het buitenlands migratiesaldo in de periode tot 2025 sterk zal afnemen. Op de lange termijn gaat het CBS uit van een buitenlands migratiesaldo van rond de 30.000 per jaar.

Figuur 2.7 Buitenlands migratiesaldo Den Haag (rechter y-as) en Nederland (linker y-as), realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Den Haag in Cijfers, CBS Kernprognose 2018, bevolkingsprognose Den Haag 2019

Voor de bevolkingsprognose 2019 van Den Haag wordt verondersteld dat de immigratie in de toekomst gelijk is aan 7,8% van de landelijke immigratie en dat de emigratie gelijk is aan 7,5%

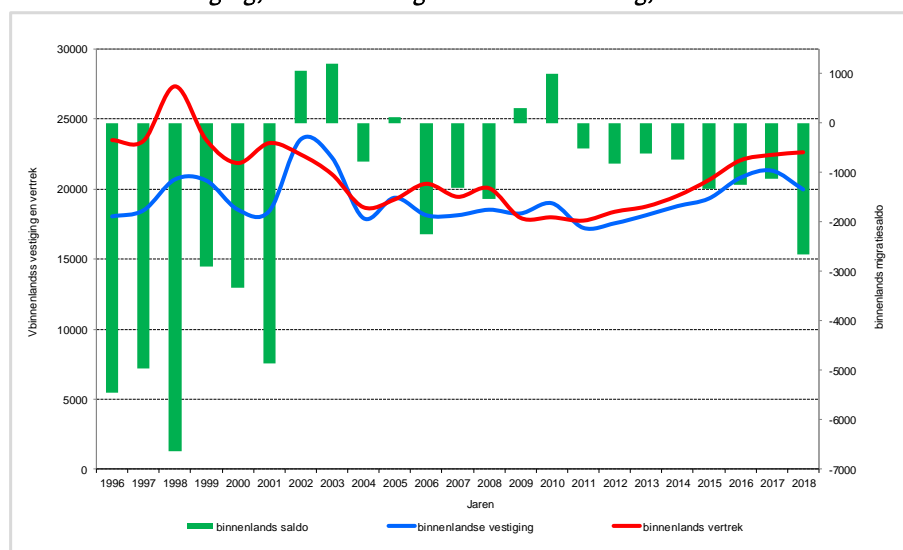
van de toekomstige landelijke emigratie. Deze cijfers zijn gebaseerd op het historisch gemiddelde van de afgelopen 10 jaar.

Binnenlandse migratie

Net als de buitenlandse migratie vertoont het binnenlands migratiepatroon ook een grillig verloop (figuur 2.8). Tot aan de crisis in de periode 2008-2010 lieten zowel vestiging als vertrek een daling zien. Vanaf 2011 stijgt zowel het aantal vestigers uit het binnenland in Den Haag als het aantal vertrekkers uit Den Haag naar een andere gemeente in Nederland. In 2011 vertrokken bijna 18.000 Hagenaar naar een gemeente in Nederland, terwijl dit in 2018 is opgelopen naar ruim 22.500 personen. Per saldo verlaten er meer mensen Den Haag dan dat er zich binnenlands vestigen. Vanaf 2014, met het begin van het herstel op de woningmarkt, neemt het vertrek binnenlands weer toe en loopt het negatief binnenlands saldo op tot -2.600 in 2018.

In de periode 2015-2019 ging het bij het binnenlands vertrek om gemiddelde bijna 12.000 huishoudens per jaar die de stad verlieten. Het merendeel (61%) van de huishoudens die zijn vertrokken zijn alleenstaanden, gevolgd door samenwonenden (20%) en gezinnen (19%). Voor binnenlandse migratie naar leeftijd geldt dat er per saldo zich altijd meer jongeren in de leeftijd tussen 15 en 29 jaar in Den Haag vestigen dan vertrekken; in alle overige leeftijdscategorieën vertrekken er juist meer personen.

Figuur 2.8 Binnenlandse vestiging, vertrek en migratiesaldo Den Haag, 1996-2018

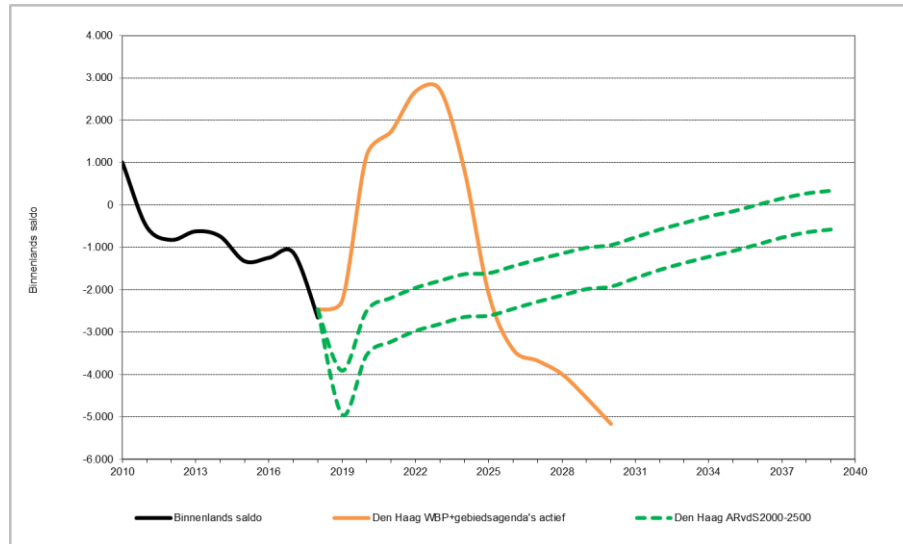

Bron: mutatiebestanden BRP Den Haag.

Het toekomstig binnenlands migratiesaldo wordt op basis van de leeftijdsfracties van de vestigers verdeeld over leeftijden en geslachten. Bij deze aanname wordt eerst een 0 scenario op basis van het bouwprogramma doorgerekend. Aan het einde van de doorrekening wordt voor het eerste jaar gekeken hoeveel huishoudens er zijn en uit hoeveel personen die huishoudens gemiddeld bestaan. Het aantal woningen wordt daarna afgezet tegen het aantal huishoudens. Bij een tekort aan woningen worden in het prognosemodel huishoudens ‘weggestuurd’ en bij een overschot ‘toegelaten’. Het binnenlands migratiesaldo is daarmee een modeluitkomst, een resultante van de berekening, en geen inputgegeven. Afhankelijk van de prognosevariant met betrekking tot toekomstige woningvoorraadontwikkeling zal het binnenlands migratiesaldo een andere uitkomst hebben. Dit is duidelijk te zien in figuur 2.9.

Het binnenlands migratiesaldo is voor de eerste jaren aangepast. Het binnenlands migratiesaldo is voor 2018 aangepast aan de verwachte realisatie. 2019 is het gemiddelde van 2018 en de berekende waarde van 2020.

Figuur 2.9 Binnenlands migratiesaldo Den Haag, realisatie en toekomstige ontwikkeling

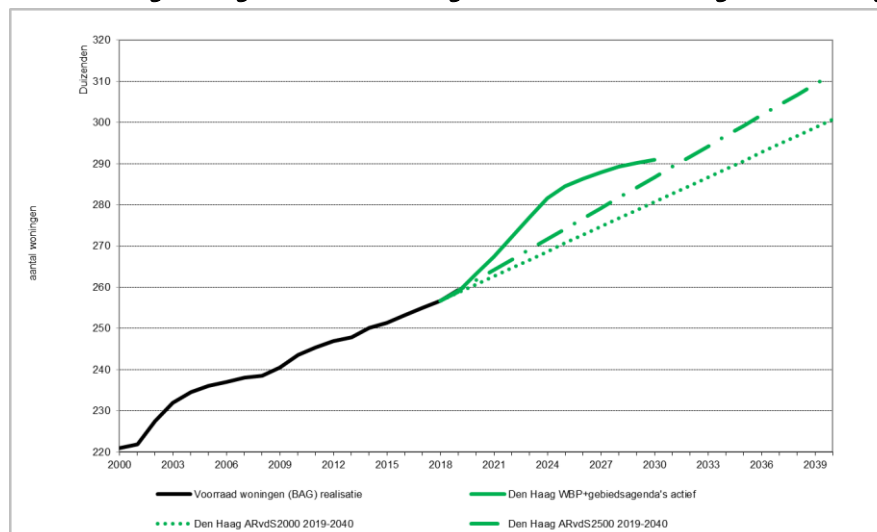
Bron: mutatiebestand BRP Den Haag, bevolkingsprognose Den Haag 2019

Woningvoorraad

Het woningbouwprogramma heeft twee varianten te weten de korte en lange termijn. De prognose voor de lange termijn (2040) is gebaseerd op de lange termijn bouwprogramma voor de Stad (ARvdS) en veronderstelt een jaarlijkse toevoeging aan de woningvoorraad van 2.000 à 2.500 woningen. Het gaat hier om toevoegingen middels nieuwbouw en transformaties. Deze Haagse langetermijnprognose is bedoeld om de lange termijn effecten van de woningbouw- en transformatieambities in beeld te brengen. Deze prognose geeft op stedelijk niveau een doorkijk op de langere termijn voor de ontwikkeling van de woningvoorraad en de bevolking voor Den Haag en is daarmee qua tijdshorizon goed te vergelijken met de provinciale en landelijke bevolkingsprognoses.

De tweede variant is de kortetermijnprognose en is in feite de concrete uitwerking van de lange termijn bouwprogramma voor de Stad (ARvdS). De WBP-prognose van Den Haag is bedoeld om de demografische effecten van de feitelijk te verwachten woningbouwproductie in beeld te brengen. Deze productie is gebaseerd op actieve plannen uit het woningbouwprogramma 2019, opgesteld medio december 2018 en aangevuld met 'actieve' plannen uit de gebiedsagenda's. Door deze aanvulling uit de gebiedsagenda's heeft de kortetermijnprognose deze keer een langere doorkijk, namelijk tot 2030.

Figuur 2.10 Ontwikkeling woningvoorraad Den Haag, realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: woningvoorraad Den Haag, bevolkingsprognose Den Haag 2019

3

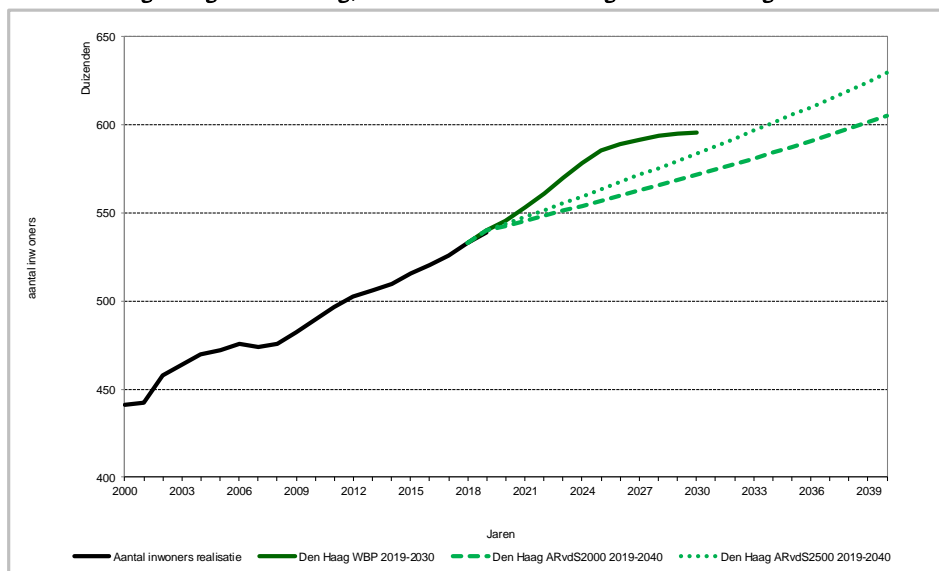
BEVOLKINGSPROGNOSE LANGE EN KORTE TERMIJN

3.1 UITKOMST KORTE TERMIJN (2030) EN LANGE TERMIJN (2040)

De prognose van de gemeente Den Haag presenteert uitkomsten op de korte termijn, tot 2030, en uitkomsten op de lange termijn, tot 2040. De uitkomsten voor de korte termijn (WBP) zijn bedoeld om de demografische effecten van de feitelijk te verwachten woningbouwproductie in beeld te brengen, met een realistisch tijdshorizon tot 2030. De uitkomsten van de WBP-prognose zijn beschikbaar op stadsdeel-, wijk- en buurtniveau.

De langetermijnprognose heeft een meer globaal karakter omdat de factoren die van invloed zijn op de uitkomsten onzekerder zijn. Eén van die onzekere factoren is de ontwikkeling van de woningvoorraad. Voor de lange termijn tot 2040 wordt daarom uitgegaan van de lange termijn bouwprogramma voor de Stad (ARvdS) en de Woonvisie van de gemeente Den Haag. Hierbij wordt uitgegaan van jaarlijkse toevoegingen van 2.000 tot 2.500 woningen per jaar. De toevoegingen bestaan uit zowel nieuwbouw als transformaties. Voor de langetermijnprognose betekent dit dat er gewerkt wordt met een bandbreedte van 2.000 tot 2.500 netto toevoegingen per jaar. In de prognose zijn dit twee varianten, namelijk de 2.000 (ARvdS2000) en 2.500 (ARvdS2500) variant. De langetermijnprognose geeft alleen uitkomsten op stedelijk niveau. Op zowel de korte termijn als de lange termijn blijft de Haagse bevolking naar verwachting groeien (figuur 3.1). Tot 2030 groeit de Haagse bevolking naar bijna 596.000 inwoners, een groei van 11,8% ten opzichte van 2018 (WBP-variant).

Figuur 3.1 Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019

Ter vergelijking: de groei van de Nederlandse bevolking in deze periode is 4,9%⁵. In de jaren na 2030 blijft de Haagse bevolking groeien.

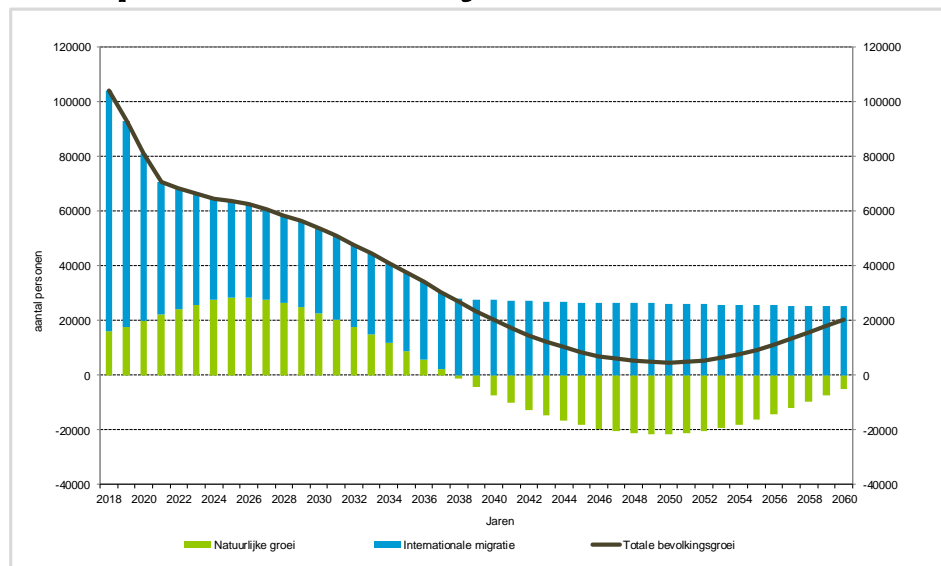
Tot 2040 zal het aantal inwoners naar verwachting toenemen naar 605.000 tot 629.000 inwoners, een stijging van 13,5-18,1%. De grens van 600.000 inwoners wordt hiermee overschreden. In het verleden is deze grens voor het eerst bereikt in 1956 en naar verwachting zal het inwonertal de 600.000 wederom bereiken in de periode 2034-2039. In de 2500-variant zal in die periode ook het maximum van 1959 van 607.000 inwoners worden gepasseerd. Randvoorwaarde bij deze lange termijn doorkijk is zowel dat er in de Randstad voldoende bevolkingspotentieel blijft bestaan, onder meer door de aanwezigheid van werkgelegenheid en van opleidingen, als dat Den Haag zelf ook aantrekkelijke en concurrerende woningen, woonmilieus en voorzieningen blijft bieden. Zoals blijkt uit de uitkomsten van de landelijke prognoses, die in de volgende paragraaf worden belicht, wordt naar het zich laat aanzien in ieder geval aan de eerste randvoorwaarde voldaan.

3.2 DEN HAAG IN PERSPECTIEF VAN EXTERNE PROGNOSSES

De landelijke ontwikkeling als kader

Volgens de laatste CBS Kernprognose van december 2018 groeit de Nederlandse bevolking naar verwachting van 17,1 miljoen mensen in 2018 door tot 18 miljoen in 2030 (+4,9%), 18,4 miljoen in 2040 (+7,2%) en uiteindelijk naar 18,6 miljoen in 2060 (+8,4%). Dit betekent een groei van ruim 1,2 miljoen mensen tot 2040. De belangrijkste groeicomponent voor de bevolkingsgroei in Nederland is de internationale migratie. Tot 2040 komt de groei van de bevolking in Nederland voor 69% tot stand door internationale migratie en voor 31% door natuurlijke groei, tot 2060 draagt nagenoeg alleen de internationale migratie (97%) bij aan de bevolkingsgroei. Vanaf 2038 is in Nederland de natuurlijke groei van de bevolking negatief wat wil zeggen dat vanaf dat moment er jaarlijks meer personen overlijden dan dat er kinderen worden geboren.

Figuur 3.2 Groeicomponenten Nederlandse bevolking, 2018-2060

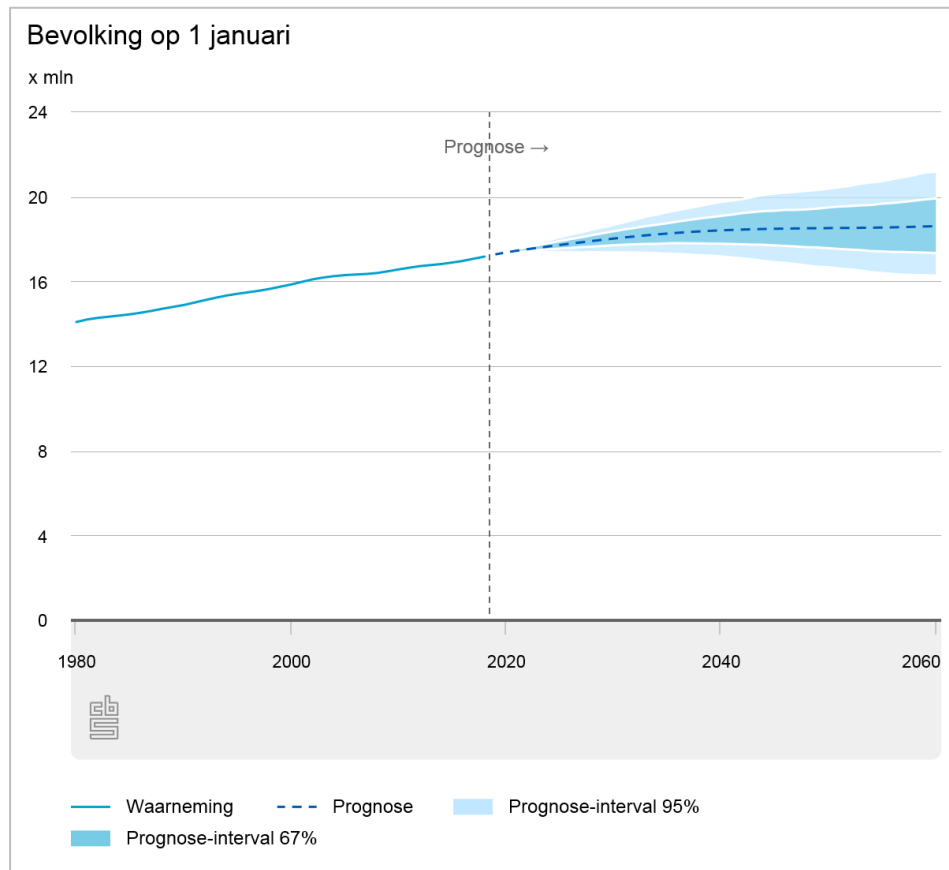

Bron: CBS Kernprognose 2018-2060, bewerking DSO/PSO

⁵ CBS Kernprognose 2018-2060

Het CBS publiceert onzekerheidsmarges rond de prognosecijfers. In figuur 3.3 zijn deze marges weergegeven. Volgens deze berekeningen is een maximale groei mogelijk naar 19,8 miljoen in 2040, maar ook een minimale groei naar 17,2 miljoen in 2040 (prognose-interval (95% waarschijnlijkheid)).

Figuur 3.3 Ontwikkeling Nederlandse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: CBS Kernprognose 2018-2060

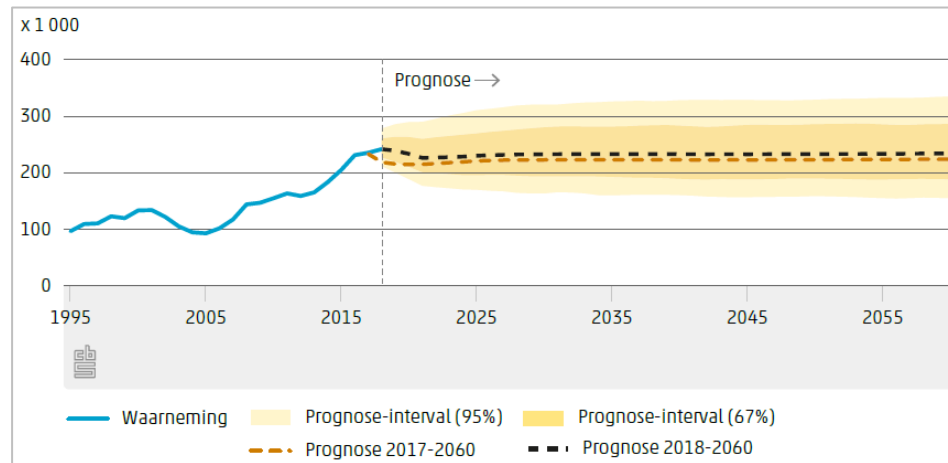
Migratiestromen van grote invloed

Sinds 2005 is een stijgende lijn te zien van het aantal immigranten dat naar Nederland komt. In 2017 immigrerden 235.000 personen. Volgens het CBS vormen immigranten uit andere EU-landen met 39% de grootste instroom in Nederland, gevolgd met 21% door de groep immigranten met een Aziatische achtergrond, met 15% vormen de groep immigranten geboren in Nederland de derde groep. Deze laatste groep zijn in Nederland geboren en eerder geëmigreerd en keren weer terug naar Nederland. Door conflicten in met name Syrië is het aantal asielmigranten sterk gestegen van gemiddeld 2.600 in de periode 2004-2008 tot 24.300 in de periode 2014-2016. Vanaf 2016 is het aantal eerste asielverzoeken sterk teruggelopen en recentelijk daalt ook het aantal nareizigers.

De Bevolkingsprognose van 2017 van het CBS heeft het aantal immigranten onderschat waardoor voor de Kernprognose 2018 verondersteld wordt dat er op de lange termijn 10.000 extra immigranten komen. De Kernprognose veronderstelt dat het aantal immigranten zal afnemen van 241.000 in 2018 tot 226.000 in 2021 om vervolgens licht te stijgen tot 232.000 vanaf 2030. (figuur 3.4). De toegenomen immigratie laat zich volgens het CBS voor een deel verklaren door de economische groei, en daarmee de toegenomen vraag naar arbeid in

Nederland. Het aantal vacatures is in 2017 en 2018 sterk toegenomen, terwijl tegelijkertijd de werkloze beroepsbevolking is gedaald. Het CBS verwacht dat extra immigratie door de vraag naar arbeid tijdelijk zal zijn.

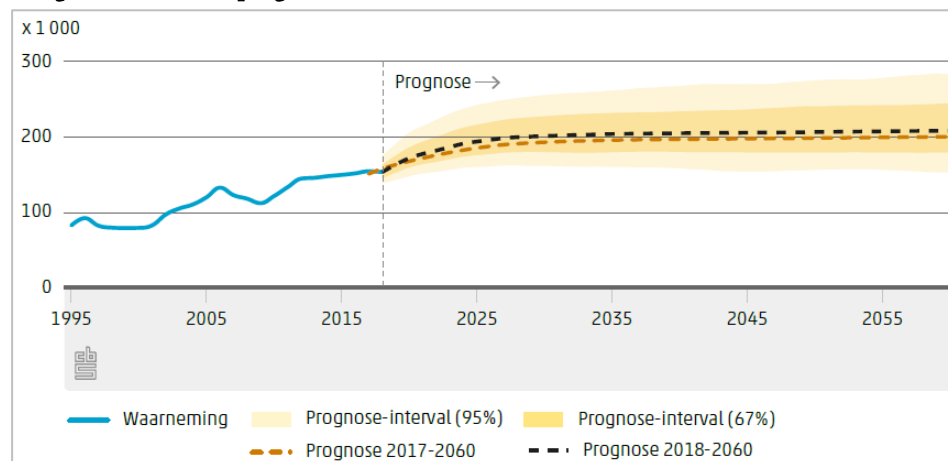
Figuur 3.4 Immigratie; realisatie, prognose

Bron: CBS Kernprognose 2018-2060

Bij de Bevolkingsprognose van 2017 van het CBS werd de emigratie in 2017 onderschat terwijl deze in 2018 werd overschat. Het CBS verwacht dat deze afwijkingen niet structureel zijn en verwacht bij de Kernprognose van 2018 dat emigratie ook iets hoger zal uitvallen; immers veel immigranten verblijven kort in Nederland; meer immigratie leidt tot meer emigratie. De verwachting is dan ook dat er op de lange termijn 8.000 extra emigranten zijn. Voor de Kernprognose betekent dit dat het aantal emigranten oploopt tot 201.000 in 2030 en 208.000 voor de lange termijn.

Figuur 3.5 Emigratie; realisatie, prognose

Bron: CBS Kernprognose 2018-2060

Den Haag blijft in alle prognoses groeien

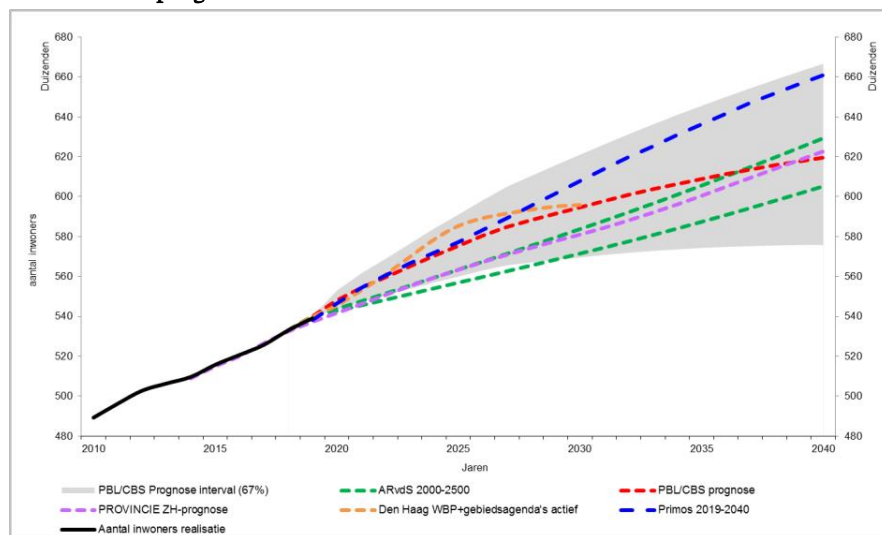
De landelijke prognoses die een uitspraak doen over de bevolkingsontwikkeling van Den Haag zijn de PBL/CBS-prognose en de PRIMOS-prognose. Op provinciaal niveau geeft de

Provinciale prognose Zuid-Holland⁶ ook een doorkijk in de bevolkingsontwikkeling van Den Haag. Elke prognose heeft zijn eigen invalshoeken of uitgangspunten waarvoor de prognose is opgesteld. Daardoor heeft elk model zo zijn voor- en nadelen. Geen enkel model is ‘het beste’. In onderstaande figuren is de ontwikkeling van de bevolking, de woningvoorraad en gemiddelde bruto woningbezetting voor Den Haag weergegeven volgens de meest recente beschikbare langetermijnprognoses.

Bevolkingsontwikkeling

De prognose van PBL/CBS geeft voor Den Haag tot 2040 een groei te zien van 87.000 mensen (t.o.v. 2018); de PRIMOS-prognose verwacht een flinke toename van ruim 128.000 mensen (t.o.v. 2018) en bij de Haagse lange termijn variant (ARvdS) groeit het inwonertal tussen 72.000 en 96.000. PBL/CBS presenteren onzekerheidsmarges rond de prognose cijfers. In figuur 3.6 zijn de marges van PBL/CBS weergegeven. Dit betekent dat de kans klein is dat de bevolkingsgroei hoger of lager zal zijn. Duidelijk is dat de uitkomsten van alle prognoses binnen deze marges vallen, behalve de prognoses op de korte termijn van de 2000-variant, die liggen daar iets onder.

Figuur 3.6 Ontwikkeling Haagse bevolking; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens meest recente verschillende prognoses

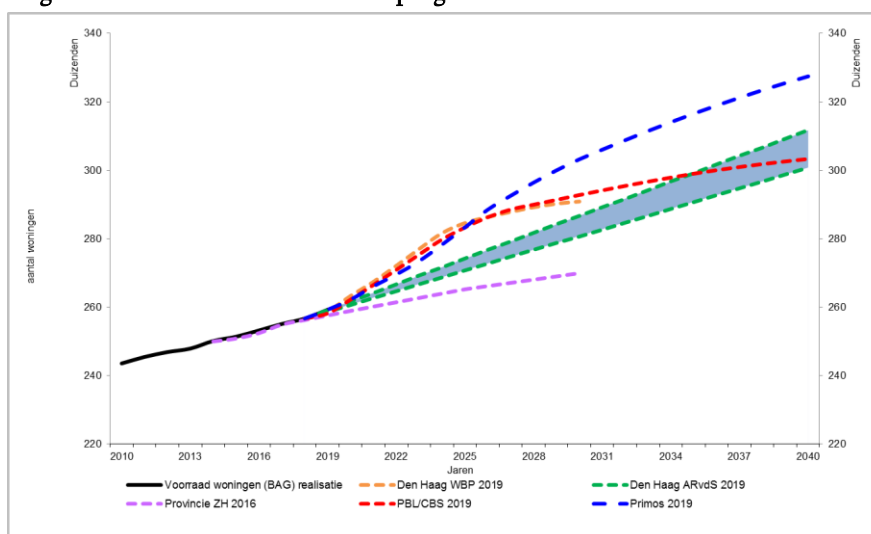
Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019, PBL/CBS 2019, Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

Woningvoorraadontwikkeling

De ARvdS-variant voorspelt voor Den Haag tot 2040 een groei van het aantal woningen tussen de 44.000 en 55.000 woningen, gemiddeld een netto toename van tussen de 2.000 en 2.500 woningen per jaar (t.o.v. 2018). De PBL/CBS-prognose laat een groei zien van 46.600 woningen, gemiddeld iets meer dan 2.100 woningen per jaar (t.o.v. 2018). De PRIMOS-prognose laat de grootste groei zien, zij verwachten een toename van 70.750 woningen in 2040, gemiddeld ruim 3.200 woningen per jaar (t.o.v. 2018). De kortetermijnprognose loopt tot 2030 en loopt behoorlijk gelijk op met de PBL/CBS-prognose.

⁶ De meest recente provinciale bevolkingsprognose Zuid-Holland is gemaakt in 2016. Deze wijkt daardoor soms sterk af van de andere prognoses. Vanwege het ontbreken van de actualiteit van deze prognose is de uitkomst wel meegenomen in de figuren maar wordt er in de rapportage niet nader op ingegaan.

Figuur 3.7 Ontwikkeling woningvoorraad voor Den Haag; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens meest recente verschillende prognoses

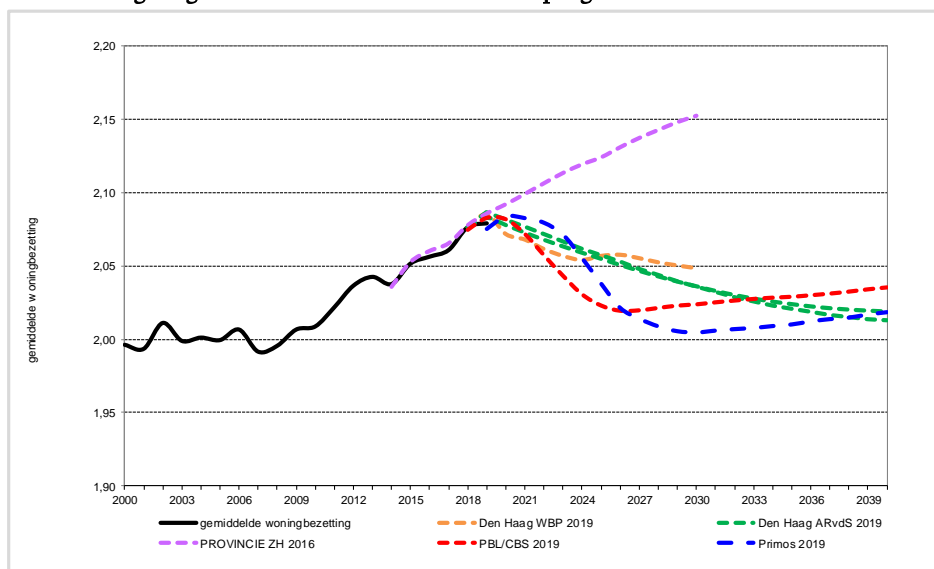

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019, PBL/CBS 2019, Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

Gemiddelde bruto woningbezetting

De gemiddelde bruto woningbezetting is in Den Haag per 1-1-2019 2,08 personen per woning. Vanaf 1951 is er sprake van een jaarlijkse neerwaartse trend wat betreft de gemiddelde woningbezetting.

Figuur 3.8 Ontwikkeling bruto gemiddelde woningbezetting voor Den Haag; realisatie en toekomstige ontwikkeling volgens meest recente verschillende prognoses

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019, PBL/CBS 2019, Primos 2019, Provincie Zuid-Holland 2016

Sinds 2008 is deze trend omgebogen naar een opwaartse trend: de gemiddelde woningbezetting stijgt weer (in 1950 was de bruto gemiddelde woningbezetting 3,96 personen per woning in 2008 was de bruto gemiddelde woningbezetting 2,00 mensen per woning). De toekomstige ontwikkeling van de gemiddelde bruto woningbezetting is de resultante van de geprognosticeerde bevolking en geprognosticeerde woningvoorraad. De PRIMOS- en

PBL/CBS-prognose gaan behoorlijk gelijk op: volgens hen zal de gemiddelde woningbezetting flink dalen en zij gaan er van uit dat er over een aantal jaar een stabilisatie en vervolgens lichte stijging optreedt. In de prognose van PBL/CBS gebeurt dat wat eerder (rond 2025) dan in de PRIMOS-prognose (rond 2030). De ARvdS-varianten laten eigenlijk per direct een daling in de gemiddelde woningbezetting in Den Haag zien.

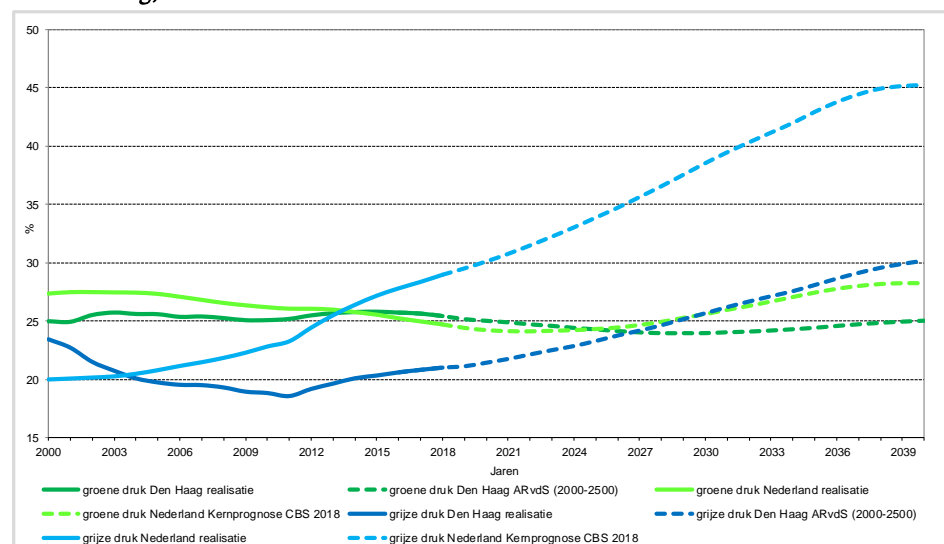
3.3 ONTWIKKELING DEMOGRAFISCHE DRUK

De groene en grijze druk geven de verhouding weer tussen de jongste respectievelijk de oudste leeftijdsgroep en de potentiële beroepsbevolking⁷ en daarmee inzicht in de verhouding tussen economisch (potentieel) actieven en inactieven.

In Den Haag daalt de groene druk van 25,4% in 2018 naar 24,3% in 2030, om daarna volgens de ARvdS-varianten weer licht toe te nemen tot 25,0-25,1% in 2040. In Nederland stijgt de groene druk van 24,7% in 2018 naar 25,6% in 2030, om daarna verder te stijgen naar 28,2% in 2040 (figuur 3.9).

In Den Haag stijgt de grijze druk van 21% in 2018 naar 25,2% in 2030 om vervolgens toe te nemen tot 29,8-30,5% in 2040. In Nederland is de grijze druk veel hoger en neemt deze sneller toe; deze stijgt van 29% in 2018 naar 38,5% in 2030, om vervolgens door te stijgen tot 45,3% in 2040. De sterke stijging van de grijze druk in Nederland is het gevolg van enerzijds de sterke toename van het aantal mensen van 65 jaar en ouder en anderzijds een dalend aantal mensen van 15 tot en met 64 jaar. In Den Haag stijgt het aantal 65-plussers minder sterk dan landelijk en - in tegenstelling tot het landelijke beeld - groeit het aantal mensen van 15 tot en met 64 ofwel de potentiële beroepsbevolking.

Figuur 3.9 Ontwikkeling demografische druk Den Haag en Nederland; realisatie en toekomstige ontwikkeling, 2000-2040

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en Nederland (CBS), bevolkingsprognose Den Haag 2019, kernprognose CBS 2018

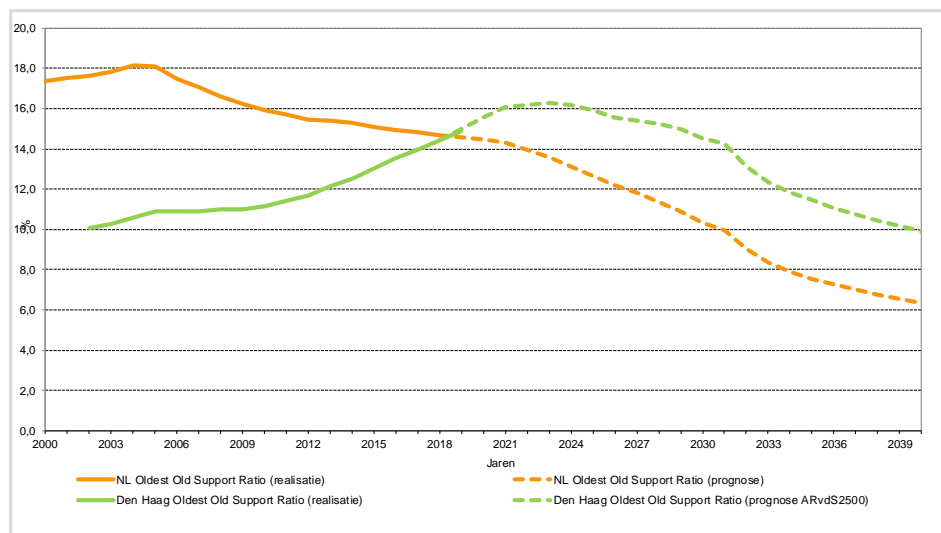
⁷ Bevolking van 15 tot en met 64 jaar.

Dubbele vergrijzing

Gemiddeld wordt de bevolking steeds ouder, het gevolg hiervan is dat het aantal hoogbejaarden ofwel 85-plussers sterk gaat toenemen. Landelijk is de verwachting dat deze groep meer dan verdubbelt van 371 duizend in 2018 tot 826 duizend in 2040. In Den Haag stijgt deze groep van 9.800 inwoners in 2018 naar ruim 17.000 in 2040.

De kans dat een 85-plusser zorgbehoefte heeft is relatief groot. Vaak staat een 85-plusser er alleen voor omdat de partner is overleden. De informele zorg voor deze groep komt veelal terecht op de kinderen van deze ouderen, vaak mensen met een leeftijd tussen de 50 en 75 jaar. Maatschappelijk is de vraag of er in de toekomst voldoende potentieel is om deze informele zorg te geven. Een indicator hiervoor is de zogeheten 'Oldest Old Support Ratio', welke de verhouding weergeeft van het aantal mensen die deze informele zorg kan leveren (50 tot 75-jarigen) en de 85-plussers. In 2018 bedraagt dit cijfer voor Nederland en Den Haag 15. Dat betekent dat er per 85-plusser een potentieel is van 15 mensen die informele zorg kunnen leveren. In Nederland daalt dit cijfer verder naar 6 in 2040. In Den Haag is het beeld net anders; tot 2024 stijgt de ratio om daarna conform de landelijke ontwikkeling te dalen naar 10 in 2040. Vergeleken met Nederland heeft Den Haag vanaf 2018 tot aan 2040 een gunstiger verhouding van de Oldest Support Ratio.

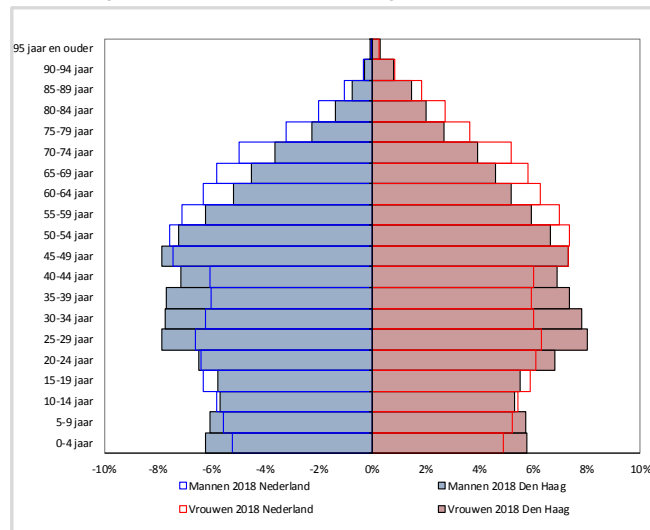
Figuur 3.10 Oldest Old Support Ratio Den Haag en Nederland; realisatie en toekomstige ontwikkeling, 2000-2040

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en Nederland (CBS), bevolkingsprognose Den Haag 2019, kernprognose CBS 2018

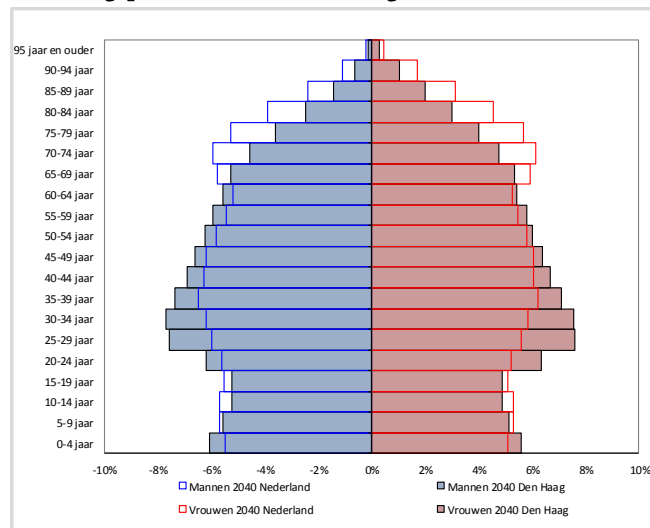
Ten opzichte van Nederland wonen er in Den Haag relatief meer jonge kinderen onder de tien jaar, meer jongeren vanaf 20 jaar en meer mensen tot een leeftijd van 45 jaar voor vrouwen en 50 jaar voor mannen (figuur 3.11). In 2040 heeft Den Haag nog steeds relatief meer kinderen maar dan onder de vijf jaar en meer jongeren vanaf 20 jaar en meer mensen tot een leeftijd van 65 jaar voor zowel vrouwen als mannen (figuur 3.12). Uit deze laatste piramide komt duidelijk naar voren dat de vergrijzing in Den Haag relatief minder sterk speelt dan in Nederland.

Figuur 3.11 Bevolkingspiramide 2018 Den Haag – Nederland

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en Nederland (CBS)

Figuur 3.12 Bevolkingspiramide 2040 Den Haag – Nederland

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag 2019 ARvds 2.500-variant, kernprognose CBS 2018

3.4 DOELGROEPEN VAN BELEID

Een aantal leeftijdscategorieën heeft speciale betekenis voor het gemeentelijk beleid. Denk aan baby's en peuters, kleuters, leerlingen van de basisschool en het vervolgonderwijs, jeugd, jongeren, potentiële beroepsbevolking, ouderen en jong- en hoogbejaarden.

Bij de bijzondere leeftijdsgroepen valt op dat de baby's en peuters, kleuters en de leerlingen in het basis- en jeugdonderwijs zowel op de korte termijn tot 2030 als op de lange termijn tot 2040 wel toenemen, maar minder sterk groeien dan het Haags gemiddelde (tabel 3.1).

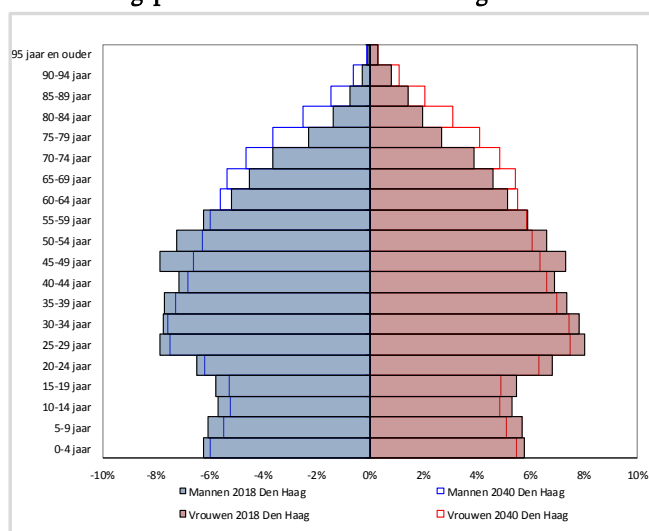
Tabel 3.1 Ontwikkeling bevolking, woningen en doelgroepen van beleid, Den Haag

	realisatie 2018	2025	2030	2040	Groei % in 7 jaar	Groei % in 12 jaar	Groei % in 22 jaar
inwonertal	533.026	585.359	595.858	605.211 – 629.301	9,8%	11,8%	13,5% - 18,1%
gemiddelde leeftijd (jr)	38,5	39,2	40,0	41,1 - 40,9	1,8%	3,9%	6,8% - 6,2%
woningvoorraad	256.694	284.584	290.874	300.694 – 311.694	10,9%	13,3%	17,1% - 21,4%
gemiddelde woningbezetting	2,08	2,06	2,05	2,01 - 2,02	-1,0%	-1,4%	-3,4% - -2,9%
baby's en peuters (0-3 jr)	25.713	27.404	28.094	28.033 – 29.530	6,6%	9,3%	9% - 14,8%
kleuters (4-5)	12.565	12.699	13.127	13.278 – 13.972	1,1%	4,5%	5,7% - 11,2%
basisonderwijs (4-11 en 30% 12 jarigen)	51.228	51.736	52.159	52.859 – 55.433	1,0%	1,8%	3,2% - 8,2%
vervolgonderwijs (13-18 en 70 % 12 jarigen)	39.056	42.603	42.056	40.457 – 41.988	9,1%	7,7%	3,6% - 7,5%
jeugd (0-19)	122.537	128.659	129.384	127.993 – 133.838	5,0%	5,6%	4,5% - 9,2%
jongeren (20-29)	77.757	87.757	84.379	83.149 – 87.242	12,9%	8,5%	6,9% - 12,2%
middelbaar jong (30-44)	118.991	129.759	129.864	129.269 – 136.172	9,0%	9,1%	8,6% - 14,4%
bejaarden jong (65-74)	44.418	49.630	54.701	61.335 – 62.624	11,7%	23,2%	38,1% - 41%
pot. beroepsbev. (15-64)	363.996	399.187	398.469	389.158 – 406.196	9,7%	9,5%	6,9% - 11,6%
ouderen (55+)	136.371	159.967	174.049	188.385 – 192.609	17,3%	27,6%	38,1% - 41,2%
bejaarden (65+)	76.465	89.848	100.559	118.858 – 121.172	17,5%	31,5%	55,4% - 58,5%
bejaarden (75+)	32.047	40.218	45.858	57.523 – 58.548	25,5%	43,1%	79,5% - 82,7%
bejaarden (85+)	9.791	10.068	11.374	17.093 – 17.429	2,8%	16,2%	74,6% - 78%

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP en ARvdS-variant

Het zijn vooral de oudere leeftijdsgroepen die tot 2030 en 2040 bovengemiddeld groeien. Uitzondering hierop vormt de groep 85+ die tot 2025 minder sterk groeit, en pas op de lange termijn bovengemiddeld groeit. De groepen jongeren (20-29) en middelbaar jong (30-44) groeien op lange termijn minder sterk. De potentiële beroepsbevolking (15-64) groeit naar ruim 398.000 personen in 2030, een groei van 9,5% ten opzichte van 2018. Tot 2040 neemt de potentiële beroepsbevolking toe maximaal 406.000 personen, een groei van 12%. Binnen deze groep valt een minder dan gemiddelde groei te zien bij de leeftijdsgroep 40-59 jaar, en een sterkere groei bij de 60- tot en met 64 jarigen.

Figuur 3.13 Bevolkingspiramide 2016-2040 Den Haag

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 ARvdS 2.500-variant

3.5 STADSDEEL-, WIJK- EN BUURTPROGNOSE

De kracht en betekenis van de kortetermijnprognose (WBP) is dat deze ook uitspraken doet op het schaalniveau van buurten, wijken en stadsdelen. Op stadsdeelniveau is de ontwikkeling van de bevolking verschillend. Tot 2030 stijgt het aantal inwoners in alle stadsdelen met uitzondering van het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg, dat zich, na jaren van groei, nu kenmerkt door een nagenoeg stabiel blijvende bevolkingsomvang.

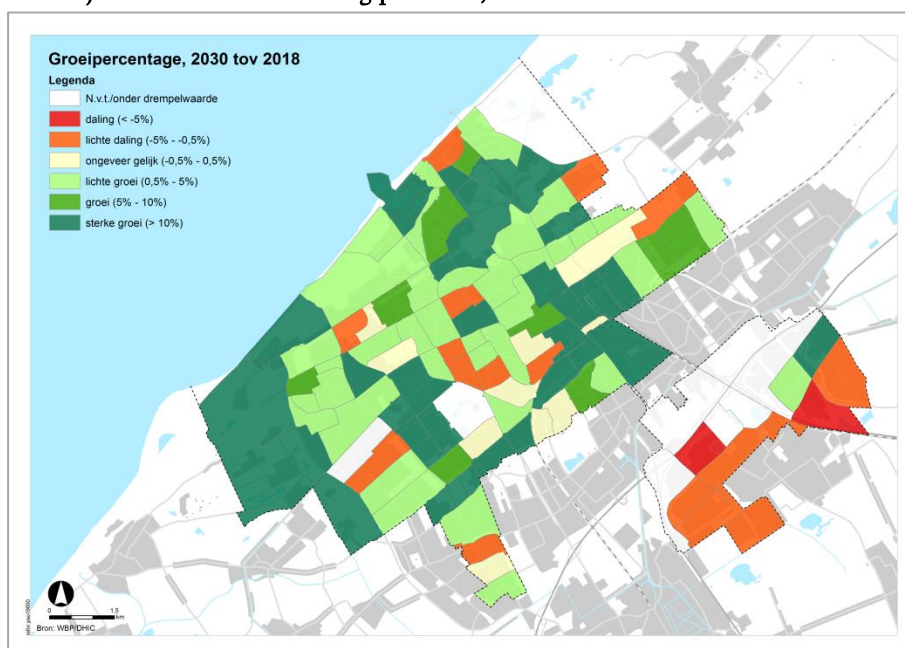
Tabel 3.2 Ontwikkeling bevolking naar stadsdelen, 2018-2030

	realisatie2018	2019	2020	2025	2030	Groei t.o.v. '18
Loosduinen	48.101	48.890	49.689	54.266	55.231	14,8%
Escamp	124.512	126.050	127.293	134.011	133.780	7,4%
Segbroek	61.694	62.299	62.459	63.324	63.373	2,7%
Scheveningen	56.604	57.612	59.081	62.161	62.151	9,8%
Centrum	104.658	105.268	105.804	110.096	111.800	6,8%
Laak	43.524	44.838	45.329	61.528	65.448	50,4%
Haagse Hout	45.600	46.056	47.433	51.566	56.084	23,0%
Leidschenveen-Ypenburg	48.333	48.837	48.360	48.407	47.991	-0,7%
Den Haag	533.026	539.850	545.448	585.359	595.858	11,8%

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

Het stadsdeel Laak groeit tot 2030 met 50,4% naar verhouding het meest, gevolgd door het stadsdeel Haagse Hout (23%), stadsdeel Loosduinen (14,8%), stadsdeel Scheveningen (9,8%), stadsdeel Escamp (7,4%), stadsdeel Centrum (6,8%) en stadsdeel Segbroek (2,7%). De babyboomgeneratie, geboren tussen 1945 en 1955, zijn in 2030 tussen 75 en 85 jaar oud. De groei van de babyboomers (75-84 jaar) is het sterkst in de stadsdelen Laak (121%) en Leidschenveen-Ypenburg (120%).

Figuur 3.14 Groeicijfers inwonertal Den Haag per buurt, 2018-2030

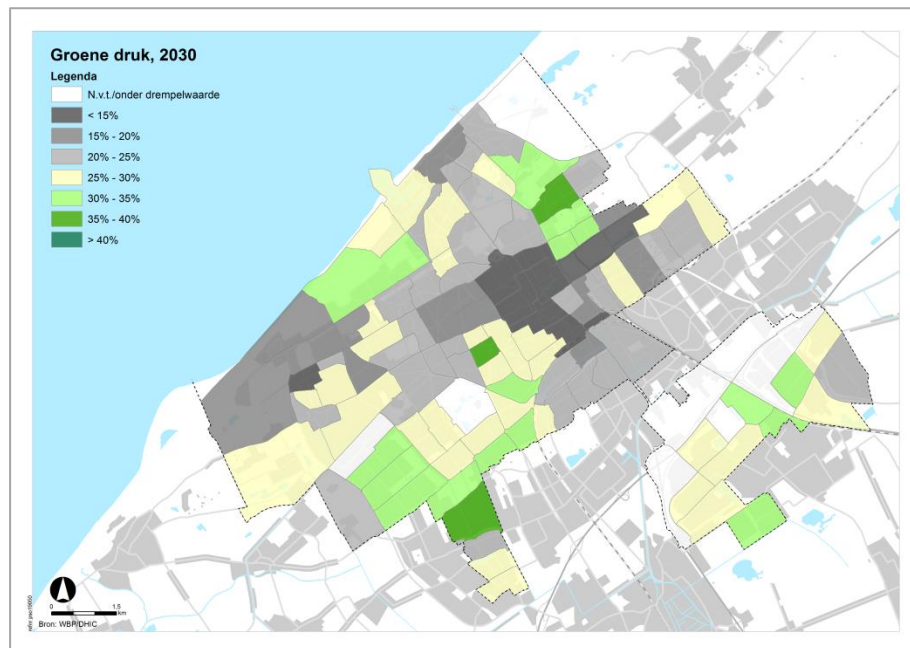
Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

Uit het kaartbeeld van figuur 3.14 blijkt dat de verwachting is dat het aantal inwoners daalt in de VINEX-buurtten als Bosweide, De Bras, Morgenweide, Singels, Waterbuurt, De Venen, De Vissen, Rietbuurt (Leidschenveen-Ypenburg) en Parkbuurt Oosteinde (Wateringse Veld, Escamp).

Binnenstedelijk neem het aantal inwoners af in buurten als Scheveningen Badplaats, Duinzigt, Marlot, Schildersbuurt-Oost, Transvaalkwartier-Zuid, Koningsplein e.o., Oostbroek-Noord en -Zuid, Venen/Oorden/Raden en Bosjes van Pex. In een aantal buurten blijft het inwonertal min of meer gelijk en in de meeste buurten zal er sprake zijn van een toename van het aantal inwoners.

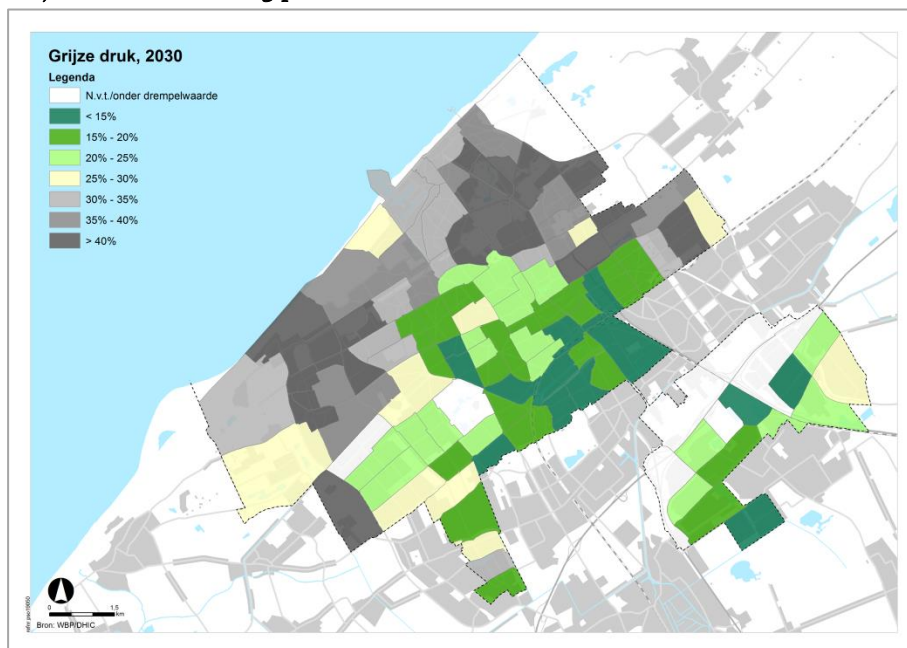
Binnen Den Haag loopt de leeftijdsopbouw, en daarmee ook de groene en grijze druk, per buurt sterk uiteen. Met name de buurten met groene druk zijn verspreid over de stad: de VINEX in Leidschenveen-Ypenburg en Escamp, een aantal andere buurten in Escamp en in Segbroek, Scheveningen en Haagse Hout. In de buurten in Centrum en Loosduinen is de groene druk erg laag. (figuur 3.15). Bij de grijze druk is er een duidelijk onderscheid tussen 'het veen' en 'het zand': in de buurten en wijken 'op het zand' is de grijze druk groter en in de buurten 'op het veen' is de grijze druk laag (figuur 3.16). In de centrumwijken overheerst de potentiële beroepsbevolking.

Figuur 3.15 Groene druk in Den Haag per buurt, 2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

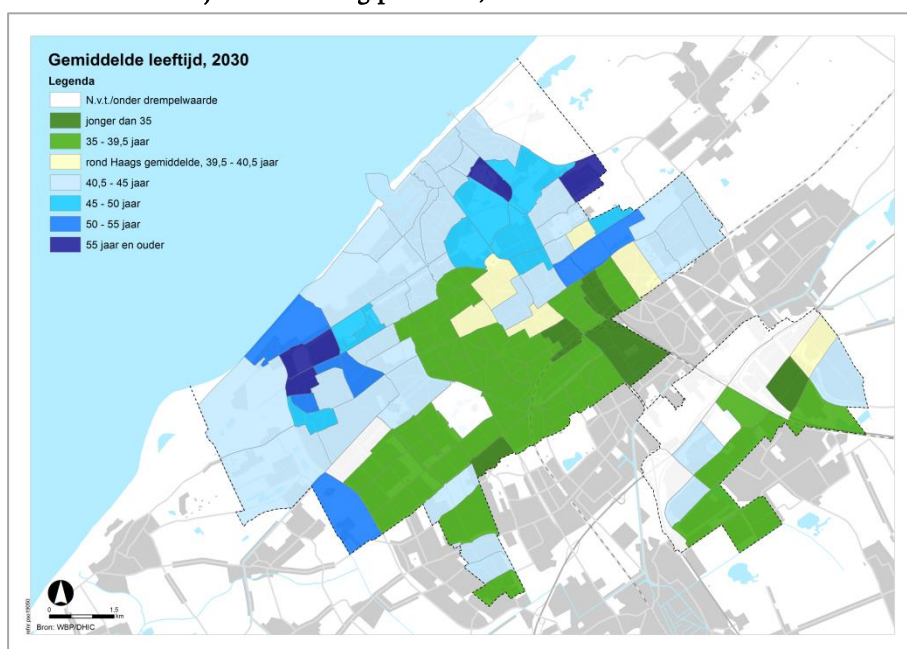
Figuur 3.16 Grijze druk in Den Haag per buurt, 2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

De Haagse bevolking was in 2018 met een gemiddelde leeftijd van 38,5 jaar jong vergeleken met de gemiddelde leeftijd van 41,8 jaar van alle inwoners in Nederland (CBS, Statline). De verwachting is dat de gemiddelde leeftijd in Den Haag stijgt naar 40 jaar in 2030 (prognose WBP) om door te stijgen naar 40,9 tot 41,1 jaar in 2040 (ARvdS-variant). Ook op de lange termijn blijft Den Haag een relatief jonge bevolkingsopbouw houden; in 2030 bedraagt de gemiddelde leeftijd van de Nederlandse bevolking naar verwachting 43,6 jaar en in 2040 is deze 44,4 jaar. Ook bij de gemiddelde leeftijd per buurt valt op dat de wijken 'op het veen' relatief jong zijn, terwijl de wijken 'op het zand' ouder zijn (figuur 3.17).

Figuur 3.17 Gemiddelde leeftijd in Den Haag per buurt, 2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

Onderstaande links geven voor de verschillende stadsdelen de tabel met de belangrijkste uitkomsten van de prognose tot 2030.

[Prognose Loosduinen tot 2030](#)

[Prognose Escamp tot 2030](#)

[Prognose Segbroek tot 2030](#)

[Prognose Scheveningen tot 2030](#)

[Prognose Centrum tot 2030](#)

[Prognose Laak tot 2030](#)

[Prognose Haagse Hout tot 2030](#)

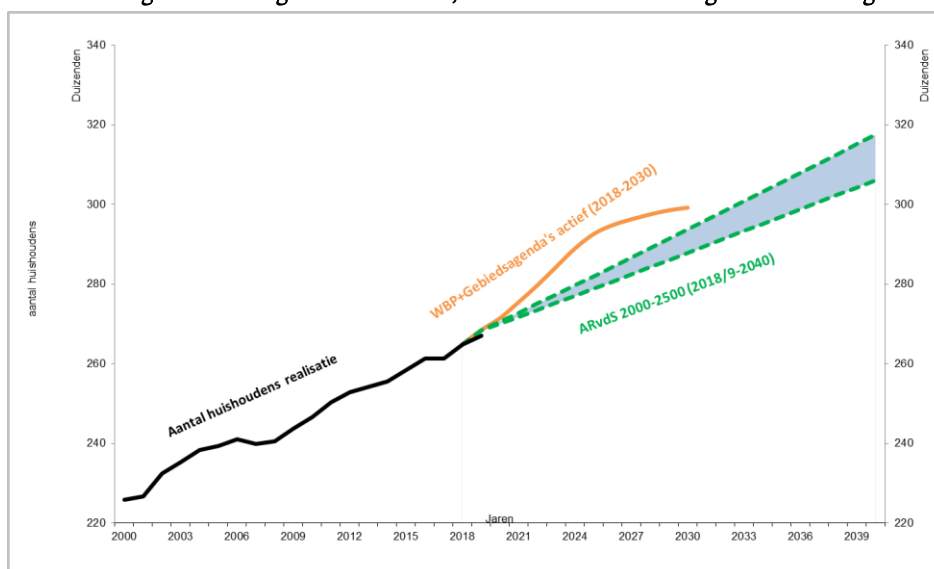
[Prognose Leidschenveen-Ypenburg tot 2030](#)

4 HUISHOUDENSPROGNOSE DEN HAAG

4.1 UITKOMST 2030 EN 2040

Het aantal huishoudens⁸ in Den Haag blijft zowel op de korte als lange termijn stijgen (figuur 4.1). Tot 2030 groeit het aantal huishoudens van bijna 265.000 in 2018 naar ruim 299.000 in 2030. Dit is een stijging van 13%. In dezelfde periode neemt landelijk het aantal huishoudens met 8,0% toe. Volgens de prognoses op de langere termijn zal het aantal huishoudens tot 2030 in Den Haag naar verwachting toenemen tot 287.800-293.670 huishoudens. In 2040 zal het aantal huishoudens zijn gestegen tot 306.000-317.400 huishoudens, een toename van 15,5-19,8%. Daarmee neemt het aantal huishoudens sneller toe dan de bevolking (paragraaf 3.1).

Figuur 4.1 Ontwikkeling aantal Haagse huishoudens; realisatie en toekomstige ontwikkeling

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019

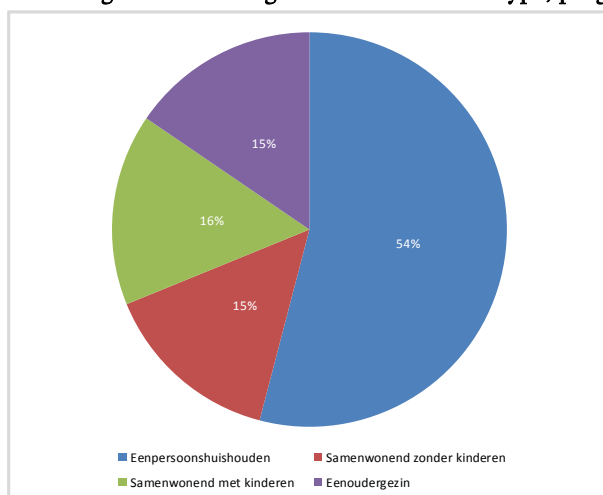
De PRIMOS-prognose voorziet voor 2040 een flinke groei van ruim 60.000 huishoudens (23,3%) en de PBL/CBS-prognose een groei van ruim 38.000 huishoudens (14,6%). De toename van het aantal huishoudens wordt veroorzaakt door de toename van de bevolking in combinatie met een afname van de huishoudensgrootte. Als gevolg van individualisering en vergrijzing zal in de toekomst vooral het aantal alleenstaanden sterk toenemen.

⁸ In de Basisregistratie Personen (BRP) worden alleen gegevens over de bevolking vastgelegd volgens de officiële burgerlijke staat. De registratie is georganiseerd naar personen, burgerlijke staat en gezinssamenstelling volgens deze burgerlijke staat. Gezinssamenstelling is echter niet het zelfde als huishoudenssamenstelling. Personen die ongehuwd samenwonen zijn volgens de gezinsdefinitie twee alleenstaanden, terwijl zij feitelijk een tweepersoonshuishouden vormen. Dit leidt bij de BRP tot een overschatting van het aantal alleenstaanden. Om de werkelijkheid qua aantal huishoudens en hun samenstelling beter te benaderen is door DSO/PSO een schattingsroutine ontwikkeld om op basis van de registratie in het BRP een reële inschatting te maken van het aantal mensen dat feitelijk samenwoont.

4.2 HUISHOUDENS NAAR TYPE EN LEEFTIJD

Tussen 2018 en 2030 is er een groei van ruim 34.000 huishoudens, een toename van bijna 13 procent. Het aantal éénpersoonshuishoudens neemt toe met 18.500, het aantal huishoudens van samenwonenden met kinderen neemt toe met bijna 5.400, het aantal samenwonenden zonder kinderen neemt toe met ruim 5.000 huishoudens en het aantal eenoudergezinnen neemt toe met 5.300 huishoudens. In figuur 4.2 is de procentuele verdeling hiervan te zien.

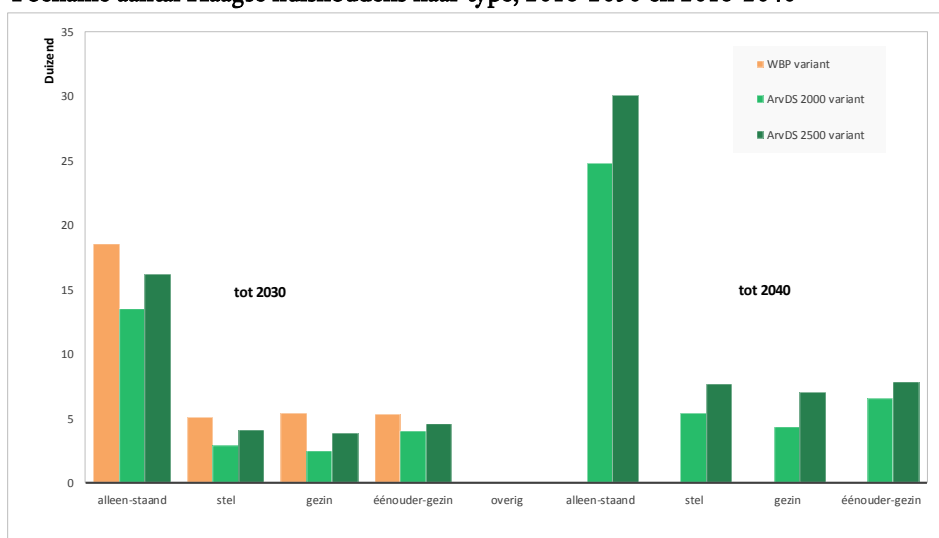
Figuur 4.2 Verdeling toename Haagse huishoudens naar type; prognose 2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant, toename 2018-2030

Tot 2040 neemt het aantal huishoudens toe met 41.100-52.500. Ook deze groei wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de toename van het aantal éénpersoonshuishoudens (57-60%). De overige groepen liggen dicht bij elkaar: het aantal eenoudergezinnen is verantwoordelijk voor 15-16% van de groei, het aantal samenwonenden zonder kinderen zorgt voor 13-15% van de groei en het aantal samenwonenden met kinderen voor 11-13% (figuur 4.3).

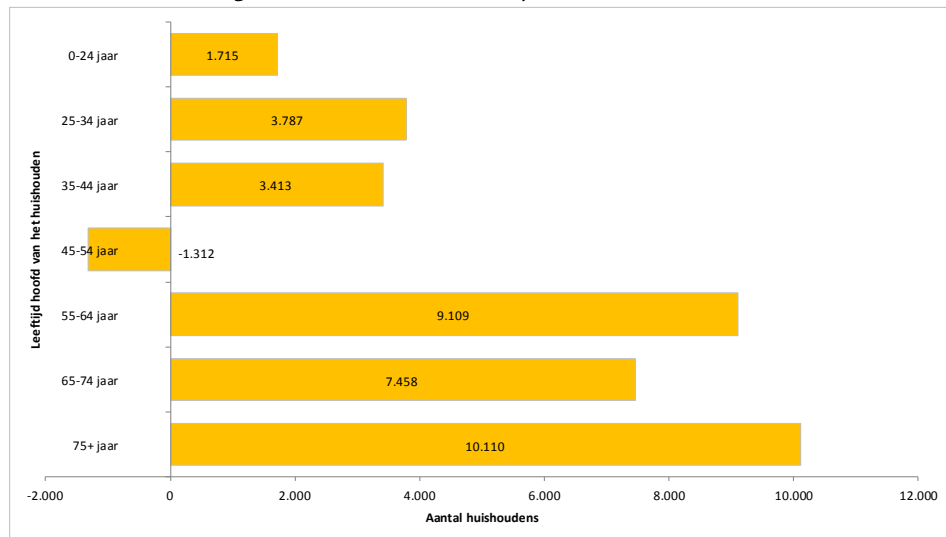
Figuur 4.3 Toename aantal Haagse huishoudens naar type; 2018-2030 en 2018-2040

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag WBP- en ARvDS-variant

De ontwikkeling van het aantal huishoudens verschilt naar leeftijd van het hoofd van het huishouden (figuur 4.4). In alle leeftijdsgroepen, behalve 45 tot en met 54 jaar, neemt het aantal huishoudens tussen 2018 en 2030 toe. Absoluut gezien doet de grootste groei zich voor bij de leeftijdsgroep van 75 jaar en ouder, maar ook de verwachte toename onder 55 tot en met 64 jaar en 65 tot en met 74 jaar is groot. Onder de groep 45 tot en met 54 jaar is sprake van een kleine afname.

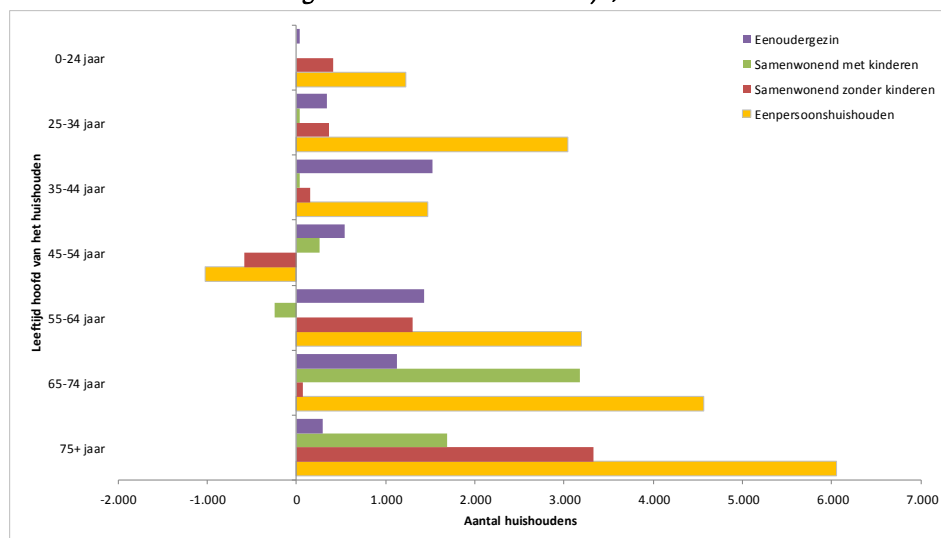
Figuur 4.4 Toename aantal Haagse huishoudens naar leeftijd; 2018-2030

Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

Uitgesplitst naar leeftijd en type huishouden, blijkt dat voor bijna alle combinaties de verwachting is dat het aantal huishoudens toeneemt (figuur 4.5). Er zijn een paar uitzonderingen. Onder de groep 45- tot en met 54-jarigen neemt het aantal samenwonenden zonder kinderen en het aantal eenpersoonshuishoudens af. Onder de 55- tot en met 64-jarigen is een kleine afname in het aantal samenwonenden met kinderen. Voor de overige leeftijdsgroepen is vooral de verwachte toename van de eenpersoonshuishoudens erg groot. Zeker onder de oudere Hagenaars (65+) is de toename van eenpersoonshuishoudens flink. Onder de 75-plussers is ook de toename van het aantal samenwonenden zonder kinderen erg groot. Onder jongvolwassenen wordt vooral een toename in het aantal eenpersoonshuishoudens verwacht. Voor de 35- tot en met 44-jarigen is de verwachte toename van eenoudergezinnen ook groot. Bij de 55- tot en met 64-jarigen wordt een vergelijkbare toename in het aantal eenoudergezinnen verwacht en ook de toename in het aantal samenwonenden zonder kinderen is in die orde van grootte. Maar met name de grote toename in het aantal eenpersoonshuishoudens valt hier op.

Figuur 4.5 Toe- en afname aantal Haagse huishoudens naar leeftijd; 2018-2030

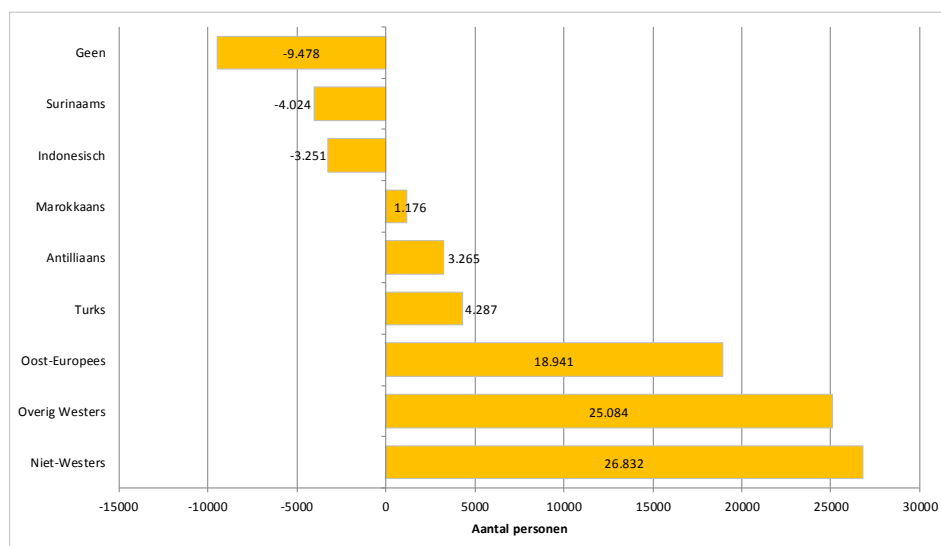
Bron: Bevolkingsprognose Den Haag WBP-variant

5 BEVOLKING NAAR MIGRATIEACHTERGROND DEN HAAG

5.1 UITKOMST 2030

Tot 2030 neemt het aantal Hagenaars met een Nederlandse achtergrond af. Ditzelfde valt te zien bij de bevolkingsgroepen met een Surinaamse en Indonesische migratieachtergrond⁹. De bevolkingsgroepen met een Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse migratieachtergrond groeien minder sterk, terwijl alle overige groepen met een migratieachtergrond sterker toenemen. Absoluut gezien neemt in Den Haag tot 2030 het aantal Hagenaars met een Nederlandse achtergrond met circa 9.500 personen het meest af, terwijl de groep Hagenaars met als migratieachtergrond Niet-Westers met bijna 27.000 personen het meest groeit.

Figuur 5.1 Absolute ontwikkeling bevolkingsgroepen naar migratieachtergrond Den Haag, 2030 t.o.v. 2018

Bron: bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

Het aandeel Hagenaars met een Surinaamse achtergrond gaat van 8,7% in 2018 naar 7,1% van de Haagse bevolking in 2030. Het aandeel met een Indonesische achtergrond daalt van 3,3% naar 2,4% en het aandeel met een Nederlandse achtergrond daalt van 46,2% naar 39,8%. Het

⁹ De indeling van de Haagse bevolking naar achtergrond is gebaseerd op de CBS-definitie. Bij het afbakenen van personen met een migratieachtergrond staat het geboorteland van de ouders centraal. Bij personen met een Nederlandse achtergrond zijn beide ouders in Nederland geboren. Bij personen met een migratieachtergrond is ten minste één ouder in het buitenland geboren. Iemand die zelf ook in het buitenland is geboren, behoort tot de eerste generatie, terwijl iemand van de tweede generatie in Nederland is geboren. Binnen de generaties zijn verschillende generatiegroepen te onderscheiden, afhankelijk van leeftijd van binnenkomst en achtergrond van beide ouders. Personen met een migratieachtergrond behoren verder tot een bepaalde herkomstsgroepering. De herkomstsgroepering van de eerste generatie is hun eigen geboorteland. De herkomstsgroepering van de tweede generatie is het geboorteland van de moeder als zij in het buitenland is geboren, anders is dat het geboorteland van de vader.

aandeel Hagenaars met een Turkse achtergrond blijft nagenoeg constant en daalt licht van 7,5% naar 7,4%. Het aandeel met een Antilliaanse achtergrond stijgt licht van 2,5% naar 2,8%. Het aandeel Hagenaars met een Marokkaanse achtergrond daalt licht van 5,9% naar 5,5%. De aandelen van alle overige Hagenaars met een migratieachtergrond stijgen tot 2030. Het aandeel Hagenaars met een overig niet-Westerse achtergrond stijgt van 11,2% in 2018 naar 14,5% in 2030. Het aandeel met een overig Westerse achtergrond stijgt van 8,9% naar 12,2%. Het aandeel Hagenaars met een Oost-Europese achtergrond stijgt van 5,8% in 2018 naar 8,3% in 2030. In tabel 5.1 staan de absolute aantallen en de groeicijfers tot 2030 weergegeven.

Tabel 5.1 Realisatie en prognose naar migratieachtergrond Den Haag, 2018-2030

	realisatie 2018	2019	2020	2025	2030	groei % t.o.v. '18
Nederlands	246.348	244.915	243.490	246.930	236.870	-3,8%
Turks	40.096	40.616	41.080	43.402	44.383	10,7%
Marokkaans	31.456	31.799	32.035	33.061	32.632	3,7%
Surinaams	46.391	46.178	45.914	45.216	42.367	-8,7%
Antilliaans	13.272	13.649	13.988	15.876	16.537	24,6%
Oost-Europees	30.676	32.761	34.568	42.894	49.617	61,7%
Indonesisch	17.649	17.362	17.067	16.089	14.398	-18,4%
Overig Westers	47.689	50.350	52.663	64.103	72.773	52,6%
Niet-Westers	59.449	62.221	64.644	77.787	86.281	45,1%
Totaal	533.026	539.851	545.449	585.358	595.858	11,8%

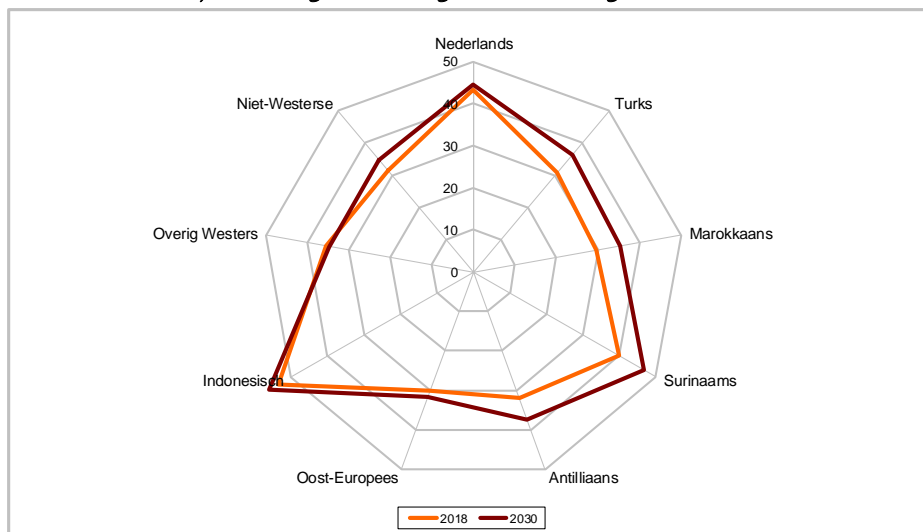
Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

5.2 MIGRATIEACHTERGROND NAAR LEEFTIJD

Gemiddeld genomen zijn Hagenaars met een migratieachtergrond jonger dan Hagenaars zonder een migratieachtergrond. Tot 2030 verandert de leeftijdsopbouw van Den Haag niet veel. Wel wordt de groep Hagenaars met een migratieachtergrond ouder. De gemiddelde leeftijd tussen de onderscheiden groepen met een migratieachtergrond varieert in 2018 van 53,4 jaar voor de bevolkingsgroep met achtergrond Indonesisch tot 29,7 jaar voor Hagenaars met een Marokkaanse achtergrond.

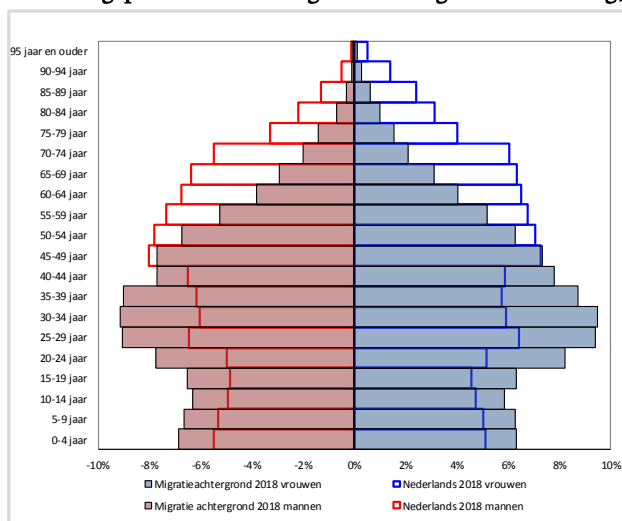
In 2030 is de gemiddelde leeftijd bijna bij alle groepen met een migratieachtergrond toegenomen, behalve bij de groep 'Overig Westers'. De groep met een migratieachtergrond die het snelst gemiddeld ouder wordt in Den Haag zijn de Surinamers, gevolgd door de Marokkaanse Hagenaars, Turkse Hagenaars en Antilliaanse Hagenaars. Ondanks dat blijft de groep met een Indonesische achtergrond met gemiddeld 55,9 jaar veruit de oudste groep, gevolgd door de Surinaamse Hagenaars met 46,8 jaar en de groep Nederlanders met 44,6 jaar. Met een gemiddelde leeftijd van 31,7 jaar zijn de Hagenaars met Oost-Europese migratieachtergrond in 2030 gemiddeld de jongste bevolkingsgroep in Den Haag.

Figuur 5.2 Gemiddelde leeftijd naar migratieachtergrond Den Haag, 2030 t.o.v. 2018

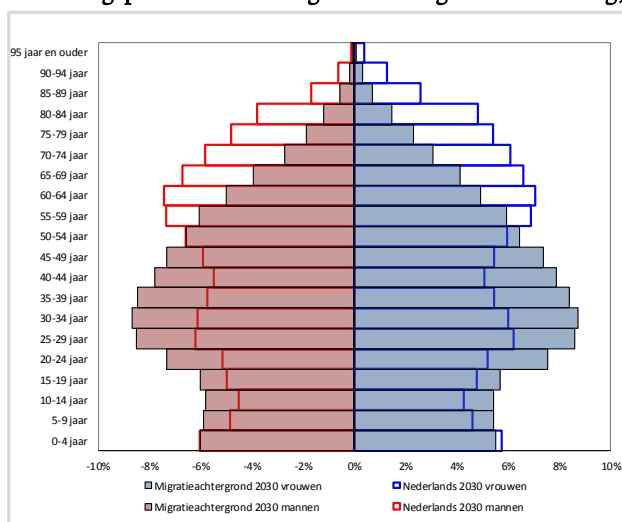
Bron: bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

Figuur 5.3 Bevolkingspiramide naar migratieachtergrond Den Haag, 2018

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant

Figuur 5.4 Bevolkingspiramide naar migratieachtergrond Den Haag, 2030

Bron: Realisatie cijfers Den Haag en bevolkingsprognose Den Haag 2019 WBP-variant